

קונטרס

הבינו

פרשת נח
תשפ"ב

שנה ד'
חוברת ד'
גליון 169

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

קול הבינוני

בארה"ב: **718.686.8300**

ארץ ישראל: **072.257.7726**

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל גפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 347.351.2400

Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון

יום ראשון פרשת נח - כ"ז תשרי ה'תשפ"ב

יגיעת האדם מחמת חטא עץ הדעת

הסיבה הקודמת לסיבות | העונש אינו נקמה אלא מציאות | משל לנכנס בבית הכנסת להתפלל | משל למלמד לבן חבירו תורה | קודם החטא כל הבריאה סיפרה כבוד אל | אחד מצנן את האמבטי לכולם | שלושה אופנים בהורים המענישים את בנם | ללמד על הכלל כולו יצא | משל לאוכל מאכלים הקשים לעיכול | חבל על דאבדין | הצורך לטפל ברע הוא הפסד גדול | העונש על חטא עץ הדעת | כל המקבל עליו עול תורה | אור התורה עטוף בקליפה | יגיעת התורה מבטלת את הקליפות | הצרכים אינם רחוקים אלא מוסתרים | ובחרת בחיים | אין אתה יכול להמלט מן העונש | מעשה רב עם החזון איש'

יום רביעי פרשת בראשית - כ"ג תשרי - אסרו חג בארה"ק - שמח"ת בחו"ל ה'תשפ"א

שמחת תורה בימים החורפיים

אתה בחרתנו - אתה חוננתנו | סיומה של תורה מעורר פליאה | איפה הסוף הטוב של בראשית ברא אלוקים? | אשר ידעו ה' פנים אל פנים | לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן | הסתכלותם של יודעי בין | מעלתו של מנהיג | סיפור הצלחה שאין דומה לו | טעותו של צעיר מתלמד | חיים של נסיונות - חיים של תורה | סיפור בלי סוף | נתן לי מהלכים בין העומדים

יום שני פרשת נח - כ"ח תשרי ה'תשפ"ב

ביטול הטרדות ההכרחיות על-ידי ויתור על טרדות מיותרות - עצה נפלאה

ויקרה לחפץ בחיים

פלא על גבי פלא | אלה תולדות נח נח | פשר הברכה והקללה בעולם הזה | תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה | דרכו של יצר בימינו לדחות את האדם גם מהעוה"ז | דחה דחיתני לנפול וה' עזרני | היתכן שאנו מביאים על עצמנו טרדות בידים? | בונה או קונה שלא לצורך | מעמיס את מוחו בהבלי הזמן | אין הצר שוה בנזק המלך | מרבה עליו ריעים | הגאון אין מכניס למוחו מה שאין בו צורך | מקבל על עצמו ענין כספי שלא לצורך | עצה טובה קמ"ל | בחינה של מסירות נפש | כל המתפלל על חבירו הוא נענה תחילה | יחליף טרדה בטרדה | נייחא בעליונים על ידי נייחא בתחתונים

יום שלישי פרשת נח - כ"ט תשרי ה'תשפ"ב

הדרך אל התיקון רצופה בחורבנות

השקעות יורדות לטמיון | וימח את כל היקום | עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו |

נשמות דור המבול קיבלו את התורה | אין מוקדם ומאוחר בתורה | היסוד מוכח מתוכו |
את השמים ואת הארץ | השכל בא עם הזמן | נח הכניס הרהורי תשובה בלבות בני דורו |
אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור | בכל דור ודור בני ישראל בונים את התיבה |
דמעותיה של אם שבורה | תפקידנו בדור האחרון | הרהורי התשובה של בעל נועם אלימלך
| הדרך אל ההצלחה רצופה בכישלונות

מדור שבת קודש

יום ה' בראשית - כ"ד תשרי ה'תשפ"ב

חייב אדם להעביר הסדרא שמו"ת

לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור | כדי שישכיל בדברים יותר | יתבונן במה שקורא
| להבין ענין המצוות שבכל פרשה | מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות | יצר
הרע המכונה 'עניינים' | להנאתך ולטובתך | אם ראית גנב ותירוץ עמו | ירא שמים יוצא ידי
שניהם | וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ - הכרת הטוב | הדרך לחיים מאושרים | קריאת
שמו"ת כדבעי רק על ידי תשלום מחיר |

מדור הילולא דצדיקיא

ערב שבת קודש פרשת נח - ג' מר חשון ה'תש"פ

הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א

נשמת רבי ישראל בעש"ט | איש אלוקים קדוש הוא | עשר פעמים מסירות נפש | השיג
את התורה דרך רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו | הרגיש בצערן של ישראל | למען ירושלים לא
אחשה | עדיין הוא עומד בתוך הנהר | שור ולא אדם | | זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מדור אמונה ובטחון

שיעור קט"ז

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

יום ראשון פרשת נח - כ"ז תשרי ה'תשפ"ב

יגיעת האדם מחמת חטא עץ הדעת

הקב"ה לאדם הראשון מחמת חטא

עץ הדעת כמו שנאמר (בראשית ג, יט) בזעת אפך תאכל לחם.

ובכן עלינו לדעת שכולי עלמא מודי שהסיבה שצריך להשתדל בשביל הפרנסה ושאר הצרכים היא מחמת חטאו של אדם הראשון, שהרי מפורש הוא בתורה, קודם החטא היה מזון האדם מוכן ומזומן לו, ומשחטא השתנה מציאות העולם לכדי קוץ ודרדר תצמיח לך, מעתה כל דבר צומח עם פסולת וכדי לאכלו יש לברר ולהפריד האוכל מתוך הפסולת ביגיעה מרובה, וכך אמרה תורה: מאחר שקוץ ודרדר תצמיח לך, לכן בזעת אפך תאכל לחם, כי מלאכת הבירור וההפרדה דורשת מטבעה יגיעה מרובה. וכמו כן הוא לענין הלידה, כי היות שבכל דבר מעורב מעתה פסולת, ממילא יש צער הנפש והגוף עד שהולד יוצא לעולם,

הסיבה הקודמת לסיבות

נמצאים אנו בפרק שלישי שם רבינו בעל חובת הלבבות מדבר על שתי הסיבות שהקב"ה סידר את העולם באופן שיצטרכו בני האדם להשתדל לפרנסתם. הסיבה הראשונה **כדי שיצטרך האדם לבחור בכל עת בין טוב לרע**, והסיבה השנייה **כדי שיהיה טרוד בכל עת וממילא לא ילך שלל אחר יצרו הרע**.

והנה יש דבר שנחוץ להוסיף בשביל בהירות הענין וקשור בקשר הדוק לפרשיות השבוע, והוא שפעמים הרבה אפשר למצוא בספרים סיבות רבות, שלוש או ארבע או חמש, לגזירת ההשתדלות. הספרים מביאים בדרך כלל את שתי הסיבות של רבינו המחבר, ומזכירים שבעל **מסילת ישרים** (פכ"א) כתב שהוא **קנס שקנס**

הכוונה הנכונה ועם המחשבות הנכונות, מחשבות של גדלות הבורא, מחשבות של הכנעה וענוה וכן הלאה. לשם כך הם מתכונים קודם התפילה ונעמדים בבוא זמן התפילה בחרדת קודש ומתחילים להתפלל בלהט דקדושה ובשברון לב אמיתי. מטבע הדברים כשייכנס אורח להתפלל עמהם, יותר קל יהיה לו להתפלל נכונה. כל-כך למה? משום שזוהי האווירה בבית הכנסת, ולא רק מחמת צורת תפילתם החיצונית ומפני שאף אחד אינו מדבר באמצע התפילה, אלא מפני שזהו האמת, כי באמת שורה שם הקדושה, מאחר שהם קבוצת אנשים שמתפללים כפי שצריך להתפלל. וכל שכן אם הם מתפללים עם צדיק וקדוש שהם מסתופפים בצלו, כי אז הקדושה מתגברת ביותר (וזהו באמת הסיבה שנוסעים להתפלל עם הצדיק), וכח הקדושה מסייע לאדם לבחור בטוב.

ולהיפך, אם ייכנס איש זה לבית כנסת שכל האווירה שם היא אווירה של ליצנות ר"ל, רבים עומדים שם ומפטטים או קורצים בעיניהם זה לזה, אע"פ שיהיה לו רצון איתן להתפלל נכונה, יקשה לו הדבר עד מאוד, כי חוץ ממה שהאווירה החיצונית תפריע לו, הרי אין לו סיוע של הציבור. בוודאי יוכל גם שם להתפלל, אך הדבר יקשה לו, כי יצטרך להלחם עם הרע, וכל פעם שישמע צחוק וקלות ראש, יצטרך להתאמץ להתעלם מהם, וכשירצה להצטייר שהוא עומד בפני המלך

הכל הוא תוצאה משורש חטאו של אדם הראשון.

אולם מה שרבינו המחבר דן, הוא **מדוע קבע הקב"ה שדווקא זה יהיה העונש לחטאו של אדם הראשון**, ועל זה הביא שתי סיבות. פירושו של דבר: אדם הראשון חטא ויש צורך להענישו ואת כל בני האדם שהם תולדותיו, אבל למה בחר הקב"ה להענישו דווקא בקוץ ודרדר תצמיח לך, ויכול היה להענישו בעונשים רבים אחרים, על זה הסביר רבינו המחבר שיש שתי סיבות למה שינה הקב"ה את העולם באופן זה דווקא.

העונש אינו נקמה אלא מציאות

ונמצא ששתי הסיבות שמביא רבינו המחבר באות רק לאחר הקדמה נוספת, והיא **בשלה"ק** ובעוד **ספרים**, שכאשר הקב"ה מעניש, אינו אלא תוצאת החטא הוא (וזה היה שורש כל החטאים וזה מה שמתרחש לעולם כל פעם שהאדם מתרחק מהקב"ה ולוקח תענוג בכוחות עצמו), ונבאר: קודם החטא היה העולם מציאות של טוב, אמנם יכולים היו לבחור ברע, אבל המציאות היתה מציאות של טוב, וברגע שאדם הראשון בחר ברע, נתערבה בעולם שליטה של רע.

משל לנכנס בבית הכנסת להתפלל

משל למה הדבר דומה, לבית כנסת שמתפלליו רוצים להתפלל בו היטב עם

שבקדושה והילד איננו, הוא חולם בהקייץ. אף כאן, המלמד יכול להשקיע בו, אבל הדבר יקשה עליו מאוד, כי יצטרך להלחם עם הרע שוב ושוב מאחר שמוחו של הילד נתערב בטוב ורע. זוהי מציאות העולם, ולא רק אצל ילדים.

קודם החטא כל הבריאה סיפורה כבוד אל

מבאר **המסילת ישרים**: כשהקב"ה ברא את העולם, הוא היה טוב. אסתכל באורייתא וברא עלמא. אתה רואה שור, אתה רואה פרה, אתה רואה מסכת בבא קמא. אין זה מפריע לך מהלימוד. האדם בזה העולם רוצה לעבוד את ה', נו, בוודאי. אדם הראשון נברא, הוא הגיע מהבית החשוב ביותר. הוא יציר כפיו של הקב"ה, נשמה, להט, חמימות. וכל מי מגיע לעולם, מה אתה רואה? אתה רואה אתרוג, לולב, דברים טובים. הצומח עובד את ה', בעלי החיים עובדים את ה'. אתה קם בבוקר, מה אתה רואה? אתה רואה את הצפורים מזמרות להקב"ה. אתה נמצא בבית הכנסת. בכל מקום שאתה הולך אתה רואה את הקב"ה. מה רבו מעשיך ה' נזעק ממך כמו מאליו. כל מה שאתה רואה בעיניך מראה לך שוב את הקב"ה. כשאתה צועד לבית הכנסת, אתה הולך ומתחמם לקראת התפילה.

אך משחטא אדם הראשון, נעשה מכל דבר פרשה שלמה. למה? כי אחד

כמבואר בספרים, יהיה עליו להתאמץ הרבה מפני שיצטרך להתנגד לכל מה שהוא רואה מבחוץ ולהגיע לאן שהוא צריך להגיע.

משל למלמד לבן חבירו תורה

כמו כן בענין הלימוד (והגם שאין אנו זקוקים למשלים נוספים, עם כל זה ראוי להביא עוד משל בענין הלימוד, כדי שנבין שחטא עץ הדעת מעורב בכל סדר חיינו), אם המלמד רוצה להכניס מתיקותה וערבותה של לימוד התורה בלב הילד, וכמו שכתב **האוה"ח הק'** שאם היו רק יודעים את ערבות ומתיקות התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולילד יש תפיסה חזקה, ויכול היה להבין לא רק כמה שורות גמרא, אלא גם דיבור בתוספות ואפילו קצות ונתיבות ולהתענג עליהם, ובכן אם ראשו נקי והוא רענן ומיושב בדעתו ובא מבית ששומעים בו דברי תורה ויראת שמים ועיניו רואות איך לומד ומתענג על דברים שבקדושה, אזי כשרוצה המלמד להכניס בו מתיקות בתורה או טעם ביום טוב, זה נכנס מיד. למה לא? הלא לילד יש נשמה והנשמה רוצה, והגם היצר הרע אינו רוצה, כח התורה הלא חזק ממנו.

אבל אם ראש הילד מלא וגדוש בשטויות והבלים, משום שלדאבון לב משפחתו אינה שומרת עליו והוא רואה ושומע מה שאינו צריך לראות ולשמוע, כשהוא חוזר אחר כך לבית ספרו, המלמד מנסה להכניס בו דברים

את הפרשה בצורה מרתקת וכדאי להקשיב, לפתע קם ילד אחד ומתחיל להתחצף ולהתלוצץ ומיד כל השאר מתחילים להתחקות אחר מעשיו. האווירה נעשית אווירה של חוצפה ושל קלות ראש. אף כאן, ברגע שהלך אדם הראשון עם כל הנשמות שהיו אחוזות בו, הרע שהיה עד כה בהסתר, נעשה באיתגליא. מעתה כשאתה רואה דבר גשמי, אתה כבר מסתפק בדבר, ועליך להתייגע כדי לראות בו את הקב"ה.

יכולים לראות זאת היטב כשמדברים במושג של לשון הרע. יש יהודי שתמיד הסתכלו עליו בעין טובה והכירו במעלותיו, כל פעם שהגיע לבית הכנסת, היה עצם הופעתו מעורר את כולם ללמוד ולהתפלל, והנה הגיע אחד ופרסם חסרונות גדולים עליו, הוא לא ירא שמים כמו שאתם סבורים, אני תפסתי אותו בקלקלתו, הוא מתכוון לכבוד עצמו וכו'. הנה הוא גרם במעשיו שמעכשיו כל מי שיסתכל על אותו יהודי, לא יראה מיד את גדלותו, אלא יסתפק בדבר, אולי הוא מתכוון למען כבודו. כבר קשה מאוד להסתכל עליו כפי שהסתכלו עליו מקודם. מעט מאוד אנשים יוכלו אי פעם לחזור ולהסתכל עליו כפי שהסתכלו עליו עד כה. הם איבדו את תמימותם כלפי אותו יהודי. מה קרה? שמעתי איזו ידיעה אודותיו ויותר איני מאמין בו.

בא ועשה ליצנות. אנשים התאספו בבית הכנסת להתפלל, והנה הגיע אחד והתחיל להפליט מפיו דיבורי ליצנות. מעתה כל מי שנמצא שם צריך להתייגע, לא לא, איני רוצה לקבל את מה שפלוני אמר, רצוני להסיח דעתי מזה. נו, אתה כבר צריך להלחם. זה כבר מצריך יגיעה רבה כדי להגיע למחשבה הנקיה הנצרכת לתפילה.

אומרת לנו התורה: כשהאדם הולך בזה העולם ובוחר ברע, והיינו שרואה שיש שם תענוג ויודע שהקב"ה אינו מרשה לקחתו, אבל הוא כן רוצה, מה יהיה? אולי ארוויח מזה? כך כתוב בענין אדם הראשון^א, שאם היה ממתין עד שבת היה רשאי לאכול מן העץ, אבל הוא רצה לקחת לבד משום מים גנובים ימתקו. מה שאירע אז, שעשה חטא, לא רק רצה לעשות חטא, אלא עשה בפועל משהו נגד רצונו יתברך והותיר בזה רושם בכל הבריאה כולה.

אחד מצנן את האמבטי לכולם

נביא משל מצד אחר כדי להבין הדבר היטב, כמו **שרש"י** מפרש בענין עמלק שצינן את האמבטיה הרוחת, או כעין זה (להבדיל), כשבא ממלא מקום בכיתה, לא כל אחד מהתלמידים מעלה בדעתו להשתובב, להיפך כל אחד מסתפק שמא הממלא מקום יודע לספר

א. ראה תיקוני זהר הק' תקון כד (ט, ב). ספר הליקוטים להאר"י הק' ז"ל פרשת עקב. מבואר בספה"ק 'סדורו של שבת' ח"א שרש ה' ענף ב עלה ו.

מרק, אך מעייניו היו נתונים בדברים אחרים ולא נזהר מספיק וכל הקדרה נשפכה, הכל התלכלך, המקור, בגדי הילד, הרצפה וכו'. באים הורי הילד ואומרים לו: תצטרך לנקות הכל לבדך, מה לעשות? אילו היית נזהר יותר, זה לא היה קורה. מחול נא, ונקה אחריך. ובכן, אפשר לפרש זאת בשלושה אופנים: א. **שהוא קנס**. הן אמרתי לך שתזהר ותחזיק בשתי ידיך! כמה פעמים אני צריך להזהיר אותך שלא תתעסק בדברים אחרים? ראה מה שעוללת כאן, רק עכשיו סיימנו לנקות את הרצפה לכבוד שבת! עכשיו תנקה בתור קנס. לא שמעת בקולי, עכשיו תעבוד קשה. ב. **שהוא מצד האנושיות**. מי אתה רוצה שינקה אותו אם לא אתה? אתה לכלכת, אתה תנקה. ג. **שהוא כדי לפתח את נפש הילד**. נניח שיש שם עוזרת שמוכנה לנקות זאת בלי תוספת תשלום וההורים אינם ברוגז כלל על הילד, אך הם רוצים שהילד ילמד משהו. בידועם שלילדם יש אופי שובב, הם נמלכים בדעתם ואומרים: אילו הילד ימשיך להתנהג כך, הלא הוא עצמו יסבול מכך, שהרי ינקפו השנים ויעלה לישיבה, ויהיו לו בזיונות. לכן הגם שיודעים שקשה לו לנקותו, הם מחייבים אותו לנקותו, מפני שיודעים שמתוך שיצטרך לנקות ויקח לו הדבר חצי שעה ויותר, בפעם הבאה הוא ייזהר שבעתיים, ויהיה זה אך לטובתו, **כי על ידי זה הוא יתבגר בהתנהגותו והדעת תשלוט עליו**

מאז שחטא אדם הראשון ועשה משהו כנגד רצונו יתברך, צריך כל אחד להלחם כדי לראות את הקב"ה בעולם. עליו להתאמץ הרבה כדי לזכור שזה הקב"ה ושהקב"ה מנהל את העולם, והוא כבר צריך לומר אני מאמין כמה פעמים ביום ולהתחזק. זהו החורבן של לקחת מקום שהיה מרכבה לשכינה ולהכניס בו רע. בעולם העשייה כשעושים משהו הוא משאיר בו רושם, נתערב בעולם רע בכל מקום. מאחר שאנו תולדותיו של אדם הראשון, הרי אנו עצמנו עשינו חטא זה, ונשרש בתוכנו חלק מאותה פעולה, ולכן כל פעם, ולמשל, אנו באים לאכול מאכלים, אמנם יכולים אנו להזכיר לעצמו שהם מהקב"ה ולקבל חיות נפלאה בזכרנו שמאמרו של הקב"ה מחיה את המאכלים ושאנו מעלים את המאכלים כשהם נכנסים בבני המעיים שלנו, אבל אין זה פשוט, אנו צריכים להלחם עם עצמנו, כי כשאנו מרגישים טעם המאכל אנו רואים אותו כדבר גשמי, ולמען האמת הטעם הוא הרוחניות שלו, אך אין אנו רואים זאת ואנו צריכים להלחם. זה מה שאירע.

שלושה אופנים בהורים המענישים את בנם

אומר הקב"ה לאדם הראשון: מעתה קוץ ודרדר תצמיח לך, זו המציאות שגרמת לעצמך. נניח ילד בן י"ב פתח את המקרר בבית והוציא קדרה מלאה

התרופף קצת, ומאחר שהשבת היא מקור הברכה, נמצא שהברכה אינה יכולה להגיע אליו כמקודם, ולכן ביום שלישי אחר הצהריים משהו נשבר אצלו והוא מזמין בעל מלאכה לתקנו וצריך לשלם לו, ובסוף אינו מגיע לתקנו והוא נעשה ברוגז עליו ונכשל בכעס, ונמצא שפסע עוד עשר צעדים אחרונות שהרי זה כאילו עבד ע"ז, והוא מתייגע ונעשה בצער, בזעת אפך תאכל לחם, והוא ברוגז - למה הכל צריך לבוא בקושי גדול כל-כך.

אומרת לו התורה: העבר נא את הסדר דפרשת בראשית. הלא אמרתי לך שככה זה פועל. כשתלמד את התורה תבין שכך הוא פועל, כי זוהי המציאות, מה אפשר לעשות? הקב"ה ברא את העולם ויש לה רק דרך אחת איך היא פועלת וכך היא פועלת, זו צורתה.

משל לאוכל מאכלים הקשים לעיכול

הנה כשהאדם אוכל משהו שאינו בריא לו, הרי הוא יודע שקיבתו אינה יכולה לסבול כל דבר, ושאם יאכל דברים קשים לעיכול, יסבול מזה. זה יפריע לו בגשמיות ויפריע לו ברוחניות, כי לא יוכל להתפלל, ויהיה עייף ותשוש, ויאבד את מצב רוחו. והנה יש לך איש מבוגר שכבר קלט שעליו להיות זהיר באכילתו, ואכן בדרך כלל הוא זהיר פחות או יותר, אך אירע פעם שלא יכול היה להתאפק,

יותר. הם יודעים שעל ידי שינקה עכשיו, תיעקר מנפשו סיבת החטא, משום שיקלוט מה יגרום לעצמו אם יחטא.

ללמד על הכלל כולו יצא

מבארים לנו **הספרים הקדושים שכל עונש פועל באופן זה.** פרשת בראשית אינה באה לספר לנו רק דברים עמוקים של חטא עץ הדעת, אלא הקב"ה מלמד אותנו איך העולם פועל ומה הן הסיבות שבגינן אנו צריכים לטרוח בכל ענייננו ואיך האדם יכול להועיל לעצמו שלא יצטרך לטרוח. זה מה שהקב"ה מלמדנו, **שכל פעם שהאדם חוטא הוא מתרחק מהקב"ה, ועל ידי הפעולה שעשה או על ידי ההימנעות מלעשות פעולה או על ידי מחשבה שחשב, הוא השליט את הרע עליו,** ונמצא שהתרחק מצרכיו, הוא התרחק מצרכיו הרוחניים שהרי התרחק מהקב"ה וקשה לו להשיגו, וכן מצרכיו הגשמיים, שהרי הצרכים הגשמיים תלויים בצרכים הרוחניים.

משל למה הדבר דומה, למי שהשבת שלו לא היתה כראוי. לדוגמא, הוא דיבר בשבת מה שאסור לדבר בשבת. הוא לא היה יכול להתאפק ואמר לעצמו מסתמא יש איזה היתר שהרי כולם עושים זאת ודיבר בענייני מסחר. הנה היות שעשה כן, הוא התרחק קצת מהשבת, וכיון שהקשר שלו אל השבת

שלאחר שלמד קודם התפילה, ראה כמה בני אדם עומדים בחוץ ומדברים בעניינים העומדים על הפרק, ובעברו שם נעצר לידם, ואפילו לא התערב, אך שמע מה שיש להם לומר ומשהו נדלק אצלו בפנים. עכשיו הוא ניגש להתפלל, הוא אומר זכר רב טובך יביעו, חנון ורחום ה', אך אין תפילתו כמימים ימימה. וכל-כך למה? משום שלבו נוקף עדיין בגלל הדברים שעכשיו שמע, ולאחר התפילה הוא מתחרט מאוד, שהרי השכים באשמורת הבוקר והתכוונן לתפילה כדבעי, ולמה התפתה ליצרו ואיבד את הכל? אמנם בשעת התפילה נלחם ודחה את מחשבותיו, אבל מה? במשך כל התפילה הוא היה עסוק במלחמתו. חבל! למה הייתי צריך להיות עסוק במלחמה?

הצורך לטפל ברע הוא הפסד גדול

הרעיון של חטא עץ הדעת הוא שעליך לטפל עכשיו עם הרע ולהלחם בו, וזה הפסד גדול, כי בשעה שהאדם עוסק במלחמה עם הרע, אינו יכול לטפל בטוב. אפשר לראות זאת בכל בית ובכל מצב. הנה אחד הכין סעודת יו"ט, בתוך הסוכה, איזה

הזמינוהו לאיזה "וואכט נאכט" מגושם וירא כי טוב ואכל מה שלא הכניס לפיו זה כמה שנים בלי שום זהירות, ועכשיו בני מעיו נהפכים בו. הנה אם בר דעת הוא, אינו נעשה ברוגז על כל העולם, כי הוא מבין שזוהי התוצאה הטבעית למעשיו, ולהיפך, הוא לומד מזה ומטכס עצה שהדבר לא יישנה.

התורה אומרת לך שתבין את מציאות הדברים של החטא שהיא פועלת באופן זה ממש, קוף ודרדר תצמיח לך, טרחות ועגמות נפש, וזעת אפים. אין עוד מקור לכל הדברים האלה. הם באים כולם מן החטא, כי החטא הוא שורש ואב לכל הדברים האלה. זה מה שהתורה אומרת לך, ובמשך כל החיים האדם צריך לשנן זאת².

חבל על דאבדין

יסוד זה, זהו יסוד ההשתדלות. תוצאותיו של מי שחטא, הן שהוא צריך עכשיו לטפל יותר בהפרדת הרע. הנה יש מי שהכין עצמו לתפילה, ויש לו תענוג נפלא בתפילתו מפני שידוע מה לחשוב בעת התפילה. אך אירע פעם

ב. במאמר המוסגר: הרה"ק הרבי ר' אלימלך זיע"א כתב ב'צעטיל' קטן שכאשר האדם אוכל יקבל על עצמו שלא יעבור על בל תשקצו, כי האדם מבין שבכל אוכל יש פסולת אשר נובעת מן החטא, וכשהוא אוכל הוא מברר את האוכל מן הפסולת, ולכן הוא חייב להזהר להיות נקי, שהרי הוא יודע שאת הקליפה הוא צריך לדחות החוצה. כשהאדם מבין שעליו לברר אוכל מתוך פסולת בכל פעולותיו, כשהוא רואה שהוא הסתבך ויש לו עכשיו עוד טרחה ועוד עגמת נפש ועוד צער, הוא מבין שנדבק בו עוד פסולת ועוד קליפה, ומזה יבין ויזכור בפעם הבאה להמעיט באכילתו כדי שלא יבוא לידי כך.

וההרהורים מפסיקים להטריד אותו, אזי באה לו הרווחה.

העונש על חטא עץ הדעת

זהו המקור של כל ענייני הטרחה, בזעת אפך תאכל לחם. אומר לנו רבינו בעל חובת הלבבות: למה קבע ה' שנצטרך להשתדל בפרנסתנו, למה צריך זה דווקא להיות צורת העונש. כי הנה **לאחר שאדם הראשון חטא, נעשה העולם מעורב ברע, ועכשיו העבודה מרובה להוציא את האוכל מתוך הפסולת. נתן הקב"ה עבודה לאדם שלא יהיו לו צרכיו, וזאת משום שהם מעוטפים בלבושים רבים מאז חטאו של אדם הראשון, ועכשיו יהיה עליו להזכיר לעצמו שיש אלוקים בעולם.** קודם החטא לא היה צריך לעבוד כל-כך, משום שהדבר היה פשוט, ועכשיו צריך לעבוד. הוא צריך לקבל על עצמו עבודה, אך הוא צריך להזהר שלא לקחת עבודה שתמנע אותו מלהתפלל במנין. הנה ויכוח זה שיש לו עם עצמו אם לקחת עבודה מעין זו אם לאו, זהו העונש עבור חטאו של אדם הראשון, אבל בתורת עונש בעלמא, ולא מחמת האנושיות כי **על ידי שייזהר בכל עסקיו שלא יהיה מעורב בהם לא גול ולא אונאת ממון וכו' יברר את האוכל מתוך הפסולת ויתקן המעוות,** אלא כפי האופן השלישי שראינו לעיל אצל הורים המענישים את בניהם, כי הוא התיקון

זמן נפלא, עוד מעט יתחילו לשיר שירי יו"ט ויספרו סיפורים נפלאים. אירע הדבר ואחד הילדים עשה איזה מעשה אשר לא ייעשה קודם הסעודה, והאב הגיב בכעס ובלי ישוב הדעת ויצא מפיו איזו עקיצה חזקה והילד נפגע עד עמקי נשמתו, והתחיל לשחק ברוגז או לבכות, והאווירה נעכרה בסוכה. כמה חרטה יש עכשיו? חבל, חבל, למה היה צריך להעכיר את האווירה? הלא היה יכול להיות כל-כך נפלא! הנה מה אירע כאן, לא אירע כלום, אבל עכשיו צריך להיות עסוק אך ורק לעקור את האווירה העכורה ולהחזיר את המצב לקדמותו. חבל!

וכך יש כל אימת שהאדם מוציא מפיו איזה דיבור שלא כהוגן, הוא פגע בחבירו, בייש את חבירו, דיבר לשון הרע על חבירו, ועכשיו זה חוזר אליו, וכולם מדברים על כך, והנה הוא צריך עכשיו לתרץ את עצמו ולהסיר את הרע שיצר במו פיו. קוץ ודרדר תצמיח לך, צער לידה, צער גידול בנים, כל מה שכתוב באותה פרשה, אומרים לנו יש טוב, אפשר לבחור ברע, אבל למה לבחור ברע? הרי העולם נפלא כל-כך, התורה מתוקה מדבש, מלאה במצוות, אבל אם האדם טובל עצמו ברע, הגם שהטוב עדיין מוטל לפניו ואי"ה יוסיף לקיים מצוות ה', הפסיד לעצמו, כי עכשיו יש לו לטפל בהרבה רע שעירב בטוב, והרי הוא כמי שצריך להלחם בהרהורים רעים, שזה מפריע לו בתפילתו, ורק כשהזמן עובר

זהו המהלך הראשון שהביא רבינו המחבר, ואחר כך הוא מביא עוד מהלך כי מאחר שהתגבר הרע בעולם מחמת חטאו של אדם הראשון, מוכרח האדם להיות עסוק בכל עת, כי אם לא יהיה עסוק בכל עת, יבוא לידי חטא. כפי שרואים אצל התינוקות שאם אין מעסיקים אותם, הם יוצאים מכליהם. אף אנו, חייבים להיות עסוקים, כי הבטלה מביא לידי שעמום.

כל המקבל עליו עול תורה

ועל זה הביא רבינו המחבר מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ו) שכל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ, שהרי הוא כבר עסוק מחמת עול תורה, ואם כן אין שום צורך להעסיקו בדברים אחרים.

והאמת שיש בזה עומק יותר גדול, הנה הרחיד"א ז"ל (חסדי אבות שם) כתב בשם המקובלים שחטאו של אדם הראשון גרם שתהיה התגברות הרע בעולם ושהניצוצות הקדושים יהיו מעורבים בתוך הרע, ולכן היה אחר-כך דור המבול ודור הפלגה ודור אנוש וסדום וכו', והדרך להוציא את הניצוצות משם הוא על ידי הגלויות.

מבואר מדבריו שמה שאמרו שמעמיסים טרדות על האדם כדי שיהיה עסוק בכל עת, אינו סתם להעסיקו בדברים של מה בכך כגון לשאת משאות בלי שום תכלית, אלא

המועיל ביותר בשביל האדם עצמו, כי טוב ביותר לאדם כשאינו זוכר מעצם טבעו שיש אלוקים בעולם, והרי כך אנו בדרך כלל נולדים, אם כי בוודאי החטאים מוסיפים על כך, כי עכשיו כשהוא צריך לעבוד על פרנסתו, עליו לבחור בכל עת בין טוב לרע, וכפי המהלך הראשון של רבינו המחבר, לעשות או לחדול? זה הדבר הנכון או לא? יום שישי אחר חצות, עכשיו הזמן של קביעות העתים שלי, בכלל אין מלאכה זו טובה בשבילי, זה ריבוי השתדלות... ככל שהוא נלחם עם עצמו, הוא בעצם אומר שיש אלוקים בעולם, שהרי הוא כאומר: הכל שטותים והבלים, ואם אתרחק מהקב"ה אתרחק מצרכי, לא אתקרב אליהם. ובכן הוא חוזר ומגלה בעצמו שיש אלוקים בעולם ובה הוא חוזר ומתקן את עצמו. אדם! נזר הבריאה! הוא התאפק מלעשות דבר שאינו ראוי. למה? כי יש מנהיג לבירה. כל זה מתרחש כשאין לאדם צרכיו. כשיש לאדם כל מה שהוא צריך, אין הוא מגלה את הקב"ה, אך עכשיו כשאין לו, דווקא עכשיו הוא מגלה את הקב"ה. אני זקוק עכשיו לרגל חג הסוכות עוד אלף דולר, אבל איני לוקח אותו, אתה יודע למה? כי איני הולך להפסיד את הרוחניות שלי בשביל עוד אלף דולר. אה, אתה העלית עכשיו את עצמך, אתה תיקנת עכשיו את חטא עץ הדעת. לכן מנעו ממך את האלף דולר, כדי לבחון אותך אם תשתדל באופן האסור אם לאו.

מהאריז"ל (פע"ח שער הנהגת הלימוד פי"א)² שכל קושיא היא קליפה, וכשמתרצים אותה משברים את הקליפה. מה הפירוש בדבריהם? הפירוש הוא חטא עץ הדעת, כשיש קושיא בתורה, הרי זה הפסד גדול, כי לו היה האדם זוכה לבהירות, היה קולט את האור והיה עובד את ה'. אילו היית מבין וקולט מה זה שבת, היה השבת שלך נראה אחרת לגמרי. אבל אני לומד על שבת! אתה לומד, אבל אינך קולט, כי יש קליפה שמונעת אותך מלהשיג את האור.

יגיעת התורה מבטלת את הקליפות

אכן יגיעת התורה מסירה את הקליפות ומועילה שיסייעו לאדם מן השמים לקלוט את אור התורה. כשהאדם מתייגע הוא מסיר את הקליפה, ואז הוא זוכה ומקבל את האוכל. מבאר הרחיד"א: זהו הפירוש כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ. הן מה אמר רבינו בעל חובת הלבבות? שמאז החטא החיות רחוקה מן האדם וכל מעט חיות שהוא צריך מעורב בקליפות. האדם זקוק לשידוך, בנו זקוק לשידוך, השידוך נמצא, אך הצרה היא שהיא עטופה בקליפות ואינו יכול למצוא אותו. הוא דומה כמחפש מחט בערמה של שחת. הוא מחפש ומחפש, ואחר כך הוא מפסיק מחוסר כח, ושוב הוא מתחיל

צרכי האדם אשר הניצוצות שהם חלקי נשמתו נמצאים בהם הורחקו ממנו כדי שיצטרך לטרוח בשביל לקחתם, ונמצא שהוא עושה את מה שממילא היה עושה, אלא שבאופן של טרחה.

אור התורה עטוף בקליפה

ועיקר הנקודה הוא מה שהרחיד"א מוסיף שם: לתורה יש עכשיו את החסרון שיש לכל העולם כולו מחמת חטא עץ הדעת, כי גם בתורה יש עכשיו קליפות, סובין ומוץ. לומדים משהו ואינו ברור, צריך לעבוד ולהתייגע כדי להבינו. זה עבודה שלמה. כל דבר מעורר קושיא סתירה, שום דבר אינו ברור. כל זה נובע מחטא עץ הדעת. מה שצריך להתייגע כל-כך עד שמבינים סוגיא בתורה, נובע ממה שיש קליפות העוטפות את אור התורה. ראו נא כמה פעמים יש שהאדם למד איזה ענין בתורה בלי סוף פעמים ואף פעם לא הבינו כמו שצריך באופן שיצליח לשנותו, ורק כעבור עשר שנים הוא תפס אותו, ובאמת השתנה על ידו. איי, הוא כבר ראה אותו ולמד אותו בלי סוף פעמים, אלא שקליפה היתה דבוקה בו, והיה צריך לשבר את הקליפה.

אכן כל הספרים, בפרט ספרי החסידות מדברים על זה, שכאשר לומדים מעלים ניצוצות, וכן הוא מטו

ג. ראה גם ספר 'אדיר במרום' להרמח"ל ה"א.

לקחת לבד, שהרי הבעיה איננה שהם רחוקים וצריך ללכת לקחתם, אלא הבעיה היא שהם מוסתרים. העבודה שלך אינה לקחת דברים. **העבודה שלך היא להלחם עם הקליפות שמסתירים אותם**, ואיך עושים זאת? **על ידי תורה ותפילה וביטול להקב"ה. ואז הפרנסה באה לקראתך**, ואז **הפתרונות לכל הקשיים באים לקראתך**. מי שמהרהר בתשובה מבין שכלל שיוסיף להרהר בתשובה ולתקן מעשיו, יתוקן חטא עץ הדעת והפתרונות לקשייו יתגלו ויהיה כמו שהקב"ה רצה. אומרים אמר רבי בנימין. הקב"ה רצה שהיא תראה את החמת ויפקח את עיניה והנה ראתה את החמת. כל אחד יכול להעיד על זה.

הנה אחד ממשנתפי השיעור, סופר במקצועו, סיפר שכתב מגילה בפורמט קטן מאוד וביקש למכרו בכל העולם כולו ולא הצליח, עד שנתנה לסוכן סת"ם מוצלח מאוד והלה הבטיח לו למצוא קונה, ואכן לא עבר זמן רב והמגילה נמכרה, ומי היה הקונה? לא אחר משכנו של הסופר. ללמדך שהצרכים אינם רחוקים בהכרח, אלא מוסתרים. והלא מעשים שבכל יום הם. מחפשים ומחפשים ואין יכולים למצוא כי הוא מוסתר, אך כשמסירים את הקליפות, אזי הם מתגלים, מתגלית הפרנסה, מתגלים השידוכים, מתגלה בהירות בלב.

כל אחד במה שהוא צריך. הנה יש בן אדם שמצליח מאוד ברוחניות, אך יש

לחפש. וכמו כן הוא לענין הפרנסה, הוא התחיל עם פרנסה זו, ואחר כך החליט לעבוד בתחום אחר, ואחר כך עזב אותו, ואחר כך שקע בחובות. כל אחד בענין החיות שלו. הנה הוא מחפש בית כנסת ואינו מוצא. זה עטוף בקליפה. כל חיות שלך, בגשמיות וברוחניות, עטוף בדבר המסתיר אותו. זה מה שאירע מאז חטא עץ הדעת.

אולם עם תפילה מבטלין את הקליפות, עם ביטול להקב"ה מבטלים את הקליפות, שהרי שורש חטא עץ הדעת היה בגאות האדם שרצה לקחת לעצמו (כמבואר ביערות דבש והוא כבר מרומז בזוה"ק) וכשהאדם מבטל את עצמו להקב"ה ואומר אין לי שום מהלך איך לקחתו, הוא מסיר את הקליפות, עד שהוא משיג את האור שהוא זקוק לו כל-כך, ואשר מחמתו הוא עצוב כל-כך, אם זה אור ברוחניות אם זה אור בגשמיות, כל אחד והאור שלו הוא זקוק מגיע אליו על ידי טרחה, כי כל דבר עטוף בקליפה, **וכשהאדם מבטל את עצמו להקב"ה על ידי שאומר איני יודע איך לעזור לעצמי, רק הקב"ה יכול לעזור לי, וכשמצרף אליו תפילה, ואינו עושה מה שאינו צריך לעשות ומאידך עושה מה שצריך לעשות, הוא מתקן את החטא וממילא האור מתגלה.**

הצרכים אינם רחוקים אלא מוסתרים

אנשים חושבים שאפשר ללכת לקחת לבד את הצרכים. אי אפשר

לעשות? אתה רוצה ללכת אל הגשמיות? לך, אך תזכור שדרך ארוכה היא, אולי תיקח אתך צדה לדרך. אומרים לו לאדם: אתה מוכן ללכת דרך ארוכה זו? חבל! למה תבחר בזאת? משיב האדם: כך אני רוצה, אני מגיע מבית של בעלי בתים ואף אני רוצה להיות בעל הבית. אומרים לו: מה סתירה היא זו? אתה יכול להיות בעל הבית ועם כל זה ללכת בדרך התורה. אומר הוא: לא, איני מכיר דרך אחרת, אני רוצה לעבוד, לעבוד ולעבוד ולעבוד. אומרים לו: נו, וכן הוא סבור שאם יעבוד שמונה שעות יגיע בזמן ממוצע אל כספו ואם יעבוד י"ב שעות יגיע מהר יותר. והלא זו טעות מוחלטת, כי **הסרת הקליפות אינה נעשית על ידי שעות, אלא על ידי צער ועגמת נפש וזעת אפיים**. והרי זה כמו שיאמר האדם אני רוצה לקבל את פרנסתי דווקא על ידי לכעוס ולהתרגז. נו, נו, איני יכול להבינך, אבל אם אתה רוצה, ישערה לך. אני רוצה לריב בשביל להגיע לפרנסתי, אני רוצה דווקא לצאת במחלוקת ולקבל בושות ולהתגלגל על משכבי בלילות. בבקשה רבה. אתה יכול ללכת במהלך זה, אבל אי אפשר לעקוף, **אתה תהיה מוכרח לעבור קשיים לרוב עד שתקבל את פרנסתך**.

אין אתה יכול להמלט מן העונש

האדם קם בבוקר בהיר אחד וחושב לעצמו אקנה לוטו ואזכה בסכום גדול,

לו שתיים או שלושה מקומות בלבן, ששם הוא אובד עצות. אל תנסה לקחת את הפתרון, כי הפתרון צריך להתגלות ולפני שהתגלה אינך יכול לקחתו, וכשהוא מתגלה, כל המחיצות נופלות. יגיעה והרהור בתשובה טוב ושוב, עוד קבלה בתורה, עוד קבלה בתפילה, עוד קבלה בקדושה, הם אלה שמבטלים את הקליפה ומגלים את הפתרונות.

ובחרת בחיים

את זאת רוצה רבינו המחבר שנבין, ולכן הוא אומר כך: **היודע אתה למה צריך להשתדל? כי יש רע ויש טוב**, ולמה? כי **זוהי המציאות החדשה מאז חטא עץ הדעת**, ועכשיו עבודתך שלא להתפתות ללכת אל הרע, אלא **בכל עת תתבונן לדעת מה הוא הדבר הנכון**, זהו המהלך הראשון. והמהלך השני כי הנה **יש שפע רוחני העטוף בקליפות ויש שפע גשמי העטוף בקליפות**, ואתה הוצבת בזה העולם וזו מציאותך. האדם חושב: התחתנתי. שידוך עשיר. תפיסה חזקה יש לי, כשרונות יש לי, כסף יש, דירה יש. אתה חי בטעות. אין שום אדם בעולם שגשמיותו אינה עטופה בקליפות לרוב ושרוחניו אינה עטופה בקליפות לרוב, כי זוהי מהות הבריאה מאז חטא עץ הדעת. אומר על כך רבינו המחבר: **אם לא תקבל עליך עול תורה, לא יהיה ברירה ותוכרח להתייגע הרבה מאוד בשביל להגיע לצרכיך**. הקב"ה אמנם נותן לחם לכל בשר, אבל מה

מאוד הן בגשמיות והן ברוחניות. וכי אינך מעדיף לריב עם עצמך לכבות את הפלאפון לכמה שעות ביום מאשר לריב עם יצר הרע ופרשיות שונות ומשונות. כאן תצטרך לריב וכאן תצטרך לריב, אך **אם תלחם שם, יגיע אליך אור התורה, וכשיגיע אליך אור התורה תקבל את כל צרכיך,** כי הם מחוברים זה בזה. **כשתלמד תורה תמצא תיכף ומיד איך האור נתגלה מהצד השני,** כי כשהאדם מסיר את הקליפות, האור מתגלה.

ברם יתכן שהאדם כבר הגיע למדרגה מסוימת בתורה, וטוב לו עם מקומו שהוא שם ואינו נלחם לעלות עוד, וזה צרה גדולה כי אם לא יעקור עוד ועוד קליפות העוטפות את התורה, הם יצוצו ממקום אחר, **שהרי האדם מוכרח להיות במלחמה בכל עת.** ובכן, **כל המקבל עליו עול תורה מבטלין ממנו עול דרך ארץ, כי הוא על ידי עול תורה הוא מתקן את חטא עץ הדעת.**

כל מה שכתוב בפרשת בראשית משתקף אצל כל אחד ואחד בכל יום, והעבודה היא שילמד האדם תורה וירגיש כל פעם שהוא עובר עבירה, אוי וויי עכשיו אני הולך להתייגע בשביל צרכיי. חוץ אם יחזור בתשובה תיכף ומיד ויוסיף בטוב, כי אז יהיה לו פדיון נפש. הוא מבין שאם יתפתה לספר לשון הרע, יצטרך לשלם מחיר כבד,

ואז אתעשר ואקנה דירה גדולה. דע לך שאין זה מתאים עם סדר הבריאה. לפי סדר הבריאה כל דבר גשמי מעוטף בקליפות. אמנם יתכן שאחד מתוך כמה מאות מליון יזכה בגורל, אבל אף הוא עצמו יהיה לו קשיים אחרים לרוב, שהרי זה דבר שאי אפשר להמלט ממנו. מדרך בני אדם כששומעים על אחד ש'זכה' לחותן בעל ממון ונראה הדבר שיהיו לו חיים מאושרים משום שחותנו יחזיקו על שולחנו, שאומרים: הוא הולך לסבול, כי חותנו יגיד לו דעות על ימין ועל שמאל וכל שנותיו יהיה משועבד לו. ללא ספק, כשיעברו כמה שנים ויתפכח, יאמר לחותנו: לא מדובשך ולא מעוקצך, תן לי לעשות כחפצי. זוהי המציאות אצל כל אחד בענין ממונו, תמיד זה יבוא עם קשיים. הנה אחד אומר אני רוצה להיות כלי קודש, אהיה מגיד שיעור והכל יבוא על מקומו בשלום, הוא מתחיל ומגלה שאין משלמים בזמן, וכשמשלמים, התשלומים מקוצצים. זוהי המציאות, אין כסף שבא בלי שיהיה עטוף בקליפה, שהרי זוהי תוצאתו של חטא עץ הדעת.

לפיכך אומרים לו חז"ל: קבל על עצמך עול תורה, והגם שהתורה אף היא עטופה בקליפות, עם כל זה עשה נא חשבון פשוט, וכי אין עדיף לך לריב עם עצמך לקום בזמן מאשר לריב עם בני אדם?! הלא **כשאתה מקבל על עצמך עול תורה אתה מרוויח הרבה**

שיגע כל-כך בתורה אינו זקוק להשתדלות מרובה כל-כך.

ואמנם חובה להדגיש שהיגיעה צריכה להיות במקום הנכון, כי מי שיגע עם גאוותו, אין הדבר מועיל לו, אלא אדרבא, הוא חוזר ביגיעתו לחטא עץ הדעת. עכ"פ ה'חזון איש' התכוון לומר לו: **מאחר שאתה יגע בתורה, הלא אתה מסיר את הקליפות כאן, ואם כן צרכיך יגיעו אליך ממילא ואינך צריך לעול דרך ארץ. מי שהולך בדרך זו בוודאי עוזר לו הקב"ה, ובזה צריך להפטיר בענין מה שנדמה בעיני האדם שיש צדיק ורע לו, שרבינו המחבר עצמו יתייחס אליו מיד בהמשך, אבל יסוד הדברים הוא כאמור, שכך העולם פועל כפי שכתוב בפרשת בראשית.**

שהרי אינו רוצה להעלות בדעתו שהוא מאלה שנאמר עליהם משלם לשונאיו על פניו להאבידם. ואז הוא מבין מהו ענין ההשתדלות.

מעשה רב עם ה'חזון איש'

מסופר שפעם נכנס אחד אל מרן ה'חזון איש' זצ"ל ושאל אותו בענין מסוים אם הוא בגדר ההשתדלות ומותר לעשותו אם לאו. אמר לו ה'חזון איש': מותר לעשותו. אחר כך ה'חזון איש' דיבר אתו בלימוד, וכשגמר, אמר לו: אל תעשה את מה שהוריתי לך מקודם להיתר. שאל אותו הלה: מעיקרא מאי קסבר והשתא מאי קסבר? השיב לו ה'חזון איש': בתחילה לא הכרתיך ולא ידעתי שאתה כל-כך יגע בתורה, מי

יום רביעי פרשת בראשית - כ"ג תשרי - אסרו חג בארה"ק - שמח"ת בחו"ל ה'תשפ"א

שמחת תורה בימים החורפיים

הלאה, בריאת אדם הראשון, לידת אברהם אבינו, יצחק אבינו, יעקב אבינו, הירידה למצרים, יציאת מצרים, קבלת התורה, והנה על כל התלאות והצרות שהיו לבני ישראל במדבר ארבעים שנה התורה מאריכה הרבה, ואילו עכשיו כשכבר עומדים להכנס לארץ ישראל ולהגיע אל השלימות, התורה עוצרת ואינה מספרת כלל על כניסתם לארץ ועל כל הקורות אז עם בני ישראל, עד שכל הרוצה לדעת את המתרחש עמהם, עליו ללמוד את ההפטרה ולהבין שבספר יהושע שם מסופר על כניסתם לארץ ועל מלחמותיהם ועל בניית בית המקדש. פליאה גדולה היא שהרי תורת ה' תמימה ושום דבר אינו חסר בה, ואיך יתכן שדווקא על כניסתם לארץ אשר לה חיכו וקיוו כל השנים לא סיפרה התורה כלום.

איפה הסוף הטוב של בראשית ברא אלוקים?

עוד מתעוררת התמיהה: מדוע התורה מסתיימת בסיפור זה על משה רבינו שאינו יכול להכנס לארץ, הרי סיפור כאוב כל-כך הוא, שהרי רועה נאמן היה לישראל וכל ימיו מסר נפשו בשבילם להצילם מכל צרותיהם

אתה בחרתנו - אתה חוננתנו

מסופר על הרה"ק רבי משה לייב **מסאסוב** זיע"א שראה את החסידים עצבים במוצאי שמחת תורה על כי עברו הימים הטובים ובאים ימי החורף הקרים. אמר להם: הקב"ה של "אתה חוננתנו" הוא אותו הקב"ה של "אתה בחרתנו". נתכוון לומר שאותה אהבה גדולה שבני ישראל מרגישים בימי הרצון והשמחה, יכולה להמשיך גם הלאה בכל ימות החורף אע"פ שאין אומרים בהם בתפילה "אתה בחרתנו".

סיומה של תורה מעורר פליאה

יסוד נפלא הוא זה אשר עלינו להתחזק בו בכל ימות החורף, וכדי להרחיב את הענין, נלמד מעט מהקריאה של שמחת תורה. הנה הפסוקים האחרונים בתורה מספרים על פטירת משה רבינו ע"ה ועל כך שיהושע עתיד למלא את מקומו, והתורה מספידה את משה רבינו "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה". כשמתבוננים בזה מתעוררת פליאה גדולה: לכאורה התורה נגמרת באמצע סיפור דברים. התורה מתחילה בבריאת העולם, היום הראשון, היום השני וכן

בסיפור פטירתו של משה, שהרי זה כל זה אירע ביומו האחרון של משה, הוא אסף את בני ישראל ונתן להם תוכחת מוסר, וכשסיים נפרד מהם ונסתלק מן העולם. אך הרי התורה היא תורת חיים – כשמה – באה להורות לנו דרך חיים להתקרב אל ה', ואם כן הפליאה גדולה ועצומה, איה הוא הסוף של בראשית ברא אלוקים, איה הוא הסוף של פרשת יתרו וקבלת התורה.

שאלנו את השאלה בשלושה אופנים: א. מצד בני ישראל למה אין התורה מספרת על כנסתם לארץ שהיא סוף הקורות אותם במשך ארבעים שנות נדודיהם. ב. מצד חיי משה רבינו למה צריכה התורה לסיים את סיפור חייו בכשלונו אשר לא זכה להכנס לארץ בעקבות חטאו. ג. מצד תכלית דברי התורה איך סיום זה שייך לבראשית ברא ולקבלת התורה.

אשר ידעו ה' פנים אל פנים

אכן האמת היא שפסוקי התורה האחרונים עם המפרשים כוללים יסודות איתנים שצריכים ללוות את האדם במשך כל ימות החורף, ובהם נמצאת התשובה לשאלתנו. הנה בפסוק נאמר "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים", ואחר כך נאמר: "לכל האותות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול

ומצוקותיהם, והנה עכשיו דווקא הוא נשאר לעמוד בחוץ בעוד כל בני ישראל נכנסים לארץ. וכי זהו הרושם שרצתה התורה שיישאר חרוט בלבנו שהיה ענין חמור של חטא אשר בגינו נגזר על רוענו הנאמן שלא להכנס לארץ?! הרי התורה כתובה בשלימות דבר דיבור על אופניו, איך יתכן שתסיים את דבריה במעשה כאוב כזה דווקא? הנה להבדיל אלף אלפי הבדלות הכותבים את ספרי קורות העתים לעולם לא יגמרו את ספריהם באופן זה, ובכן אם התורה סיימה באופן זה, ברור הדבר שרצתה ללמדנו בזה איזה לימוד, והשאלה היא מהו אותו לימוד שרצתה ללמדנו בזה.

הנה חז"ל אומרים "בראשית – בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית, היינו שתכלית הבריאה היא שבני ישראל ילמדו את התורה. נמצא שהעיקר המורה על התכלית הוא פרשת יתרו שבה קוראים את עשרת הדברות, וכל מה שהתורה מספרת עד אז הוא רק כדי להגיע אליה, ואחר כך באה פרשת משפטים אשר מונה בפרוטרוט את כל הדינים שנמסר מסיני, ואחר כך פרשת תרומה המספרת על הקמת המשכן, ואחר כך חומש ויקרא המדבר על עבודת הקרבנות. נמצא שהתורה בנויה הפלא ופלא לפי התוכנית המשורטטת, אך הסיפא כאמור מעוררת תמיהה. אכן אילו היתה התורה סיפור חייו של משה רבינו היה באמת מובן למה סיימה

שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים ולא חסרו דבר. ומסיים שם: ועל דרך האמת, יאמר כי אותותיו ומופתיו של משה היו פנים אל פנים, כמו שפירשתי. כלומר, **שהמופת הגדול ביותר של משה היה שהצליח להגביה את בני ישראל שיגיעו לאן שצריכים להגיע להיות דבוקים בה' ולדעתו פנים אל פנים.**

לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן

הן אילו לא היו בני ישראל ראויים לא היו זוכים לקבל את התורה. **משה רבינו הרועה הנאמן לקח את בני ישראל והגביהם. הוא זה שהכין אותם להיות ראויים לעמוד על הר סיני ולשמוע אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה.** זה נקרא מנהיג שהצליח לקיים את תפקידו בשלמותו. אם משה רבינו יכול היה לגרום שבני ישראל יקבלו מן במשך ארבעים שנות לכתם במדבר, וכי מופת הוא שעשה?! לא, לא זהו המופת. **המופת הוא שלקח את בני ישראל והגביהם במעלות הבטחון עד שיכלו בבטחונם להמשיך לעצמם לחם מן השמים.** הנה אף אנו עד ימינו אנו כשאנו רוצים לזכות לשפע מן השמים, אנו לומדים פרשה זו ומתבוננים בה. אנו מבקשים להשיג מעט מאותה מדרגה בבטחון שהיתה לבני דור דעה. והרי כך אמרו (מכילתא בשלח טז, ד) "לא נתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן", והיינו משום שאוכלי המן היו בהכרח

אשר עשה משה לעיני כל ישראל". ומבאר **רש"י** בפירושו: לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר (עקב ט, יז) ואשברם לעיניכם, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר (כי תשא לד, א) אשר שברת, יישר כחך ששברת. וכתב הרמב"ן שמה שהעידה התורה (הברכה לד, י) "אשר ידעו ה' פנים אל פנים" רצונה לומר שלא רק הוא זכה להשגה זו, אלא **נשא את ראש בני ישראל, עד שכל בני ישראל זכו להשגה זו כאשר נתגלה להם הקב"ה במתן תורה.** הם אמנם לא ראו זאת באתגליא, אבל סוף כל סוף הרימם כל-כך עד שזה יכול להיאמר גם עליהם. ובענין הפסוק האחרון מביא הרמב"ן יסוד נפלא מאוד. הנה המפרשים שאלו מה כוחו של משה יפה בעשיית אותות ומופתים, הרי כל הנביאים עשו כן, והביאו על זה כמה יישובים. והרמב"ן השיב בזה הלשון: אבל לפי פשוטו של מקרא הכל קשור ומחובר, יאמר שלא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו השם פנים אל פנים ולעשות אותות ומופתים ביד חזקה ומורא גדול כמשה, ואם עשו מקצת מהם, לא הגיעו לרובם ולא למעלה הגדולה שבהם, כי לא היה כיום סיני לפניו ואחריו. וכן לא הגיעו אותות הנביאים לזמן הגדול אשר הגיע הוא עליו השלום, כי אות המן תמידי ארבעים שנה, ועמוד האש והענן, גם הבאר והשלו על דעת **רבתינו** (תענית ט, א), ולכתם המדבר הגדול והנורא נחש

הצליח לקיים את תפקידו בשלמות. משה רבינו נחל את ההצלחה הגדולה ביותר בעולם. וכי תשאל: הרי לא זכה להכנס לארץ ישראל! כבר נאמרו תירוצים בזה, כי תכליתו לא היתה להכנס לארץ ישראל. וכפי שכבר כתבו **מפרשים**, וכן הוא באוה"ח הק' שהיה זה לטובתו ולטובת בני ישראל שלא ייכנס לארץ. משה רבינו נבחר להנהיג את בני ישראל בתקופת היותם במצרים, להרים אותם כשהיו במצב של חוסר יכולת לשמוע מקוצר רוח ומעבודה קשה, להודיע להם שיש להם אלוקים קרובים אליהם, ולהפיח בהם רוח של תקווה כי הנה עוד מעט קט ייצאו מצרה לרווחה ומאפלה לאור גדול. הלא שבורים ורצוצים כל-כך היו. מאתיים ועשר שנים. הן אפילו אבותיהם לא זכרו כבר מה זה להיות בני חורין. דומים היו למצבנו היום שאין אנו יודעים מה זה לחיות עם בית המקדש. הם התייסרו והתייגעו ולא ראו אור השמש. עבדים לעבדים היו. ומשה רבינו הלך מהאחד לשני וחיזקם ועודדם. האמן שיש אלוקים, התפלל אליו, הוא יוציא אותנו מארץ העבדים. וכך המשיך להנהיגם במסירות אין קץ גם לאחר שיצאו ממצרים והיה אתם בכל הנסיונות ובכל הפרשיות שפקדו אותם במשך כל ארבעים שנות נדודיהם.

מעלתו של מנהיג

וכעת התורה מעידה מה היתה פסגת מעלותיו, עצמותו ומהותו. הן כל צדיק

בעלי מדרגה, כי לא יתכן שיקבל האדם לחם מן השמים אם איננו בעל מדרגה.

הסתכלותם של יודעי בין

כעת יתיישב הסיפא של התורה על נכון, ונבאר בדרך משל: כשאנשים רחוקים משמירת תורה ומצוות כותבים על פטירת איזה גאון וצדיק, הם כותבים כך: רב פלוני נפטר בבית חולים פלוני מסיבוך לבבי, והשאייר אחריו כך וכך ילדים וכך וכך נכדים. אכן תמיד יניחו את הדגש על הפרטים הטפלים וידלגו על העיקר. היודע אתה מי היה אותו גדול?! מה זה משנה עכשיו כמה ילדים הותרו אחריו או באיזה בית חולים נפטר? הלא הוא האיש שהכניס אלוקות בלבות בני הדור! ככל שהאדם מרבה לעסוק בפרטים הטפלים, כך הוא מגלה דעתו שאינו מבין מאומה במעלת הנפטר ובגודל ההפסד שנחל העולם עם פטירתו. ואמנם אף בין המבינים יש מדרגות רבות זו למעלה מזו. מי שמבין קצת באותו צדיק, יעלה קצת בסגנון דיבורו על אותו צדיק. היה לו ציבור גדול שהאזין לכל שיג ושיח שיצא מפיו, כפי הנראה היה לו מה להנחיל לתלמידיו. ומי שיבין בו עוד יותר, יתאר איך היה כוחו של אותו צדיק גדול להוציא יקר מזולל, ואיך היה לוקח אנשים מבירא עמיקתא ומעלה אותו לאגרא רמא.

אף כאן, כשהתורה מספידה את משה רבינו, היא אומרת: **משה קיבל תפקיד מהקב"ה להתמסר לבני ישראל, והוא**

איך לנהוג, נהג כראוי, וכל זה משום שהבין משמעותן של נשמות בני ישראל ועד כמה הקב"ה אוהבם וידע לעשות הכל במסירות נפש כדי להגביהם ולרוממם ולקרבתם אל הקב"ה. זהו האותות והמופתים של משה רבינו. אין אף מילה אחת בפסוקים אלו שמבטאים כשלון של משה רבינו. ומה שלא נכנס לארץ ישראל, הלא זה מפני שלא היה צריך להכנס לארץ ישראל. זה היה שייך ליהושע שהרי התחילה אז תקופה חדשה, תקופה שבה לא היה העם היהודי נבנה, אלא ממשיך להתנהל על מי מנוחות כאשר מקריבים קרבנות לה' ויושבים איש תחת גפנו ותחת תאנתו. בניית עם ישראל היתה במדבר באמצעות כל הנסיונות שהיה להם אז, ועליהם התורה בנויה. התורה אינה באה לספר על הסוף הנפלא בו נכנסו בני ישראל לארץ ישראל ובנו את בית המקדש, שהרי כל אלה מן השכר שהקב"ה נותן לאדם שהתקרב אליו הן, ולא אותם באה התורה ללמד לנו.

טעותו של צעיר מתלמד

כשיחשוב האדם שהצלחה בתורה היא לשבת איש תחת גפנו ותחת תאנתו ולרקוד עם התורה ושזהו סיפורה של עם ישראל, הרי ייצא שבור ורצוץ משמיני עצרת ושמחת תורה. דמו לכם יהודי רחוק משמירת תורה ומצוות שרוצים להראות לו איך עם

וגדול שכשמדברים על מעלותיו, יש מעלה אחת שהיא המתארת אותו וכל השאר הם רק מעשים טובים ההולכים סביב סביב. אף כאן מעידה התורה לעיני כל ישראל, שהמעלה הגדולה ביותר שלו היתה מה שהצליח להגביה את בני ישראל ולהכניס לקבלת התורה ולדעת את ה' פנים אל פנים, ואף הגביהם במדרגת הבטחון להמשיך לעצמם לחם מן השמים, ולא זו אף זו הביאם עד לשערי ארץ ישראל הארץ הקדושה שהובטחה לאבותינו הקדושים. וביותר התגלתה מסירותו הגדולה לעמו עד הקצה האחרון לאחר מתן תורה, בשעה שירד מן השמים לאחר ארבעים יום שלא אכל ולא שתה, וראה מה שעשה העם עם העגל, ושבר את הלוחות כדי להצילם מן הכליה ר"ל, כדאיתא **במדבר** (שמות רבה מו, א) שאילו לא היה שובר את הלוחות לא היה נשאר משונאיהם של ישראל שריד ופליט. ואע"פ שלא ידע אם יש לו רשות מן השמים לכך, מסר את נפשו כדי להצילם, ולאחר ששבר אמר לו הקב"ה: טוב עשית, יישר כוחך ששברת.

סיפור הצלחה שאין דומה לו

נמצאנו למדים שהפסוקים האחרונים מספרים סיפור הצלחה שאין בדומה לו, שהרי הם מספרים על משה רבינו שתמיד עמד במבחן בהצלחה, ואף בדברים שלא הודיע לו הקב"ה מראש

כולם מסירים את משקפיהם ושומרים על עיניהם ומוחותיהם בניקיון ובטהרה, אף כאן הגם שהוא עומד משתומם נוכח גבורתם, אין הוא מצליח להבין איך הם מרגישים על ידי כן קרבת אלוקים.

חיים של נסיונות – חיים של תורה

היודעים אתם מהי טעותו של אדם זה? שאינו יודע מה זו יהדות. הקב"ה לא ברא את העולם ואת ישראל בשביל שמחת תורה, כי אילו מפני כך, היה עושה כל השנה שמחת תורה, ולא היה בורא את שאר שס"ד הימים שכוללים ימות החול כל אחד ונסיונותיו עמו. למה הכניס אותנו הקב"ה לכל מיני נסיונות שאנו מוכרחים להתחזק בהם כל פעם מחדש, להזכיר לעצמנו שיש מנהיג לבירה ולומר תהלים, ליפול ולקום? כשרוצה האדם לדעת מה זו יהדות, עליו לפתוח את ספר התורה ולהתחיל ללמוד: בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ... ויכולו השמים והארץ וכל צבאם... כל הבריאה משתוקקת אל האלוקות ועל זה היא קיימת ועומדת כמו שכתב **באוה"ח הק'**, וכיון שהוא מבין זאת, הוא נעשה מרומם כל כך, הוא מתלהב ומתלהט ורוקד מרוב התרגשות כי הנה התורה תהיה מתוקה ונעימה כל-כך, והנה אין עוברים כמה פסוקים ומיד מתחילות הפרשיות. הקב"ה נתן מצוה אחת לאדם הראשון והוא נכשל בה ובכך המיט אסון על העולם, חורבן על הגברים

ישראל נראה. אומרים לו: הכנס נא לבית כנסת יהודי ביום שמחת תורה ואז תראה מה זה עם ישראל. הסתכל מה זאת התפשטות הגשמיות. ראה נא איך כולם מורמים טפח מעל הקרקע. ראש השנה, יום כיפור, וימינו תחבקני של סוכות, שמחת בית השואבה. אין אפילו מילים לבטא את רוממותם של בני ישראל אז. ולוקחים יהודי שאינו יודע כלום על עם ישראל ומראים לו כל זאת. הוא מתרגש כל-כך בראותו איך יהודי יכול להתעלות כל-כך ולהרגיש בבהירות נפלאה את ה"אתה בחרתנו מכל העמים". ולאחר כל זאת אומרים לו: מה שאתה רואה הוא רק בחודש תשרי, אך יש עוד מצבים. ואז מביאים אותו ומראים לו אברך צעיר ביום חול כשהוא לבוש בבגדי עבודה ועוסק על המחיה ועל הכלכלה, ואומרים לו: הסתכל ותראה, זה עוד חלק מהיהדות. הוא נענה ואומר: איני מבין מה זה קשור ליהדות, הלה עובד כי הוא צריך לפרנס את ביתו, אבל מה זה קשור ליהדות? אחר כך מראים לו עוד מצבים שונים כגון עקרת הבית שמתרוצצת וטורחת בשביל טפיה ואינה מוצאת עצה לנפשה. אף כאן הוא מרים את גבותיו ואומר: אמנם שמעתי מאז ומעולם שהחרדים מתייגעים מאוד בגידול משפחותיהם הברוכות בתוך דירותיהם הצרים, אבל איני מוצא בזה את האושר הגדול ואת קרבת האלוקים המייחדת אתכם. אחר כך מראים לו קבוצת בחורים על אם הדרך כשהם

ישראל? משה רבינו אומר להם תוכחת מוסר. ומה עם כניסתם לארץ? אינו נוגע. התורה אומרת לנו: לא אומר לכם אפילו שנכנסו לארץ כי אין זה נוגע לכם, ואם תרצו לדעת על אודות כניסתם לארץ, תלמדו ספר יהושע ותראו שהקב"ה קיים להם הבטחתו.

סיפור בלי סוף

כעין זה יש לפעמים כשמספרים סיפור על חסיד שנקלע בצרה והאמין בכל לבו בה' ובמשה עבדו, שאין מספרים על הישועה שבאה לו, כי אינה נוגעת למוסר השכל שעיקרו אמונת ה' ובטחונו. וכן היה פעם שסיפר אחד מחסידי הרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זי"ע שהשקיע את כספו בשוורים בהוראת רבו והפסיד את כל כספו, ומה עלה בסופו? לא סיפר. כי העיקר היה שלא איבד את אמונתו והתבטלותו בעבור כך ברבו, כי התקשרותו לרבו לא היתה בנויה על הצלחות חיצוניות. אף כאן, אילו היתה התורה מספרת שבסוף נכנסו לארץ ישראל, היה נפסד מהעיקר שהתורה באה ללמדנו. הן ודאי שאם הקב"ה הבטיח להכניס לארץ ישראל, יקיים הבטחתו, אבל לא זהו חייו של משה רבינו, לא זוהי בניית כלל ישראל. בניית כלל ישראל היא לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, כשלא היה להם מה לאכול ולשתות, וסמכו על הקב"ה, והיו להם נסיונות, ולפעמים נכשלו, אך לאחר שנכשלו,

שיצטרכו להזיע בשביל לחמם מעתה, חורבן על הנשים שיולידו את בניהם בעצבון וחורבן על בעלי החיים. הפרשה מסתיימת שזהו הסיפור ועכשיו נלך להתחיל את הפרשה המאירה של נח, אך לפני שנתחיל, ראוי שתדעו כי כל העולם התחיל לחטוא "וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום", גזל, חמס, עריות. בקושי התחילו ללמוד את התורה, איך הצרות התחילו מהר כל-כך? נו, מתחילים פרשת נח, ושוב - צריך להחריב את העולם. העולם פשט את רגלו וצריך להחריבו. ואחר כך מתחילים פרשת לך לך המספרת על אברהם אבינו, ומה היא מספרת? על נסיון ועוד נסיון ועוד נסיון. נסיונות על גבי נסיונות. אפשר להמשיך כך עד סוף כל חמשה חומשי התורה ותראו שזוהי התורה. ליצחק אבינו היו נסיונות כל החיים, ליעקב אבינו היו נסיונות כל החיים, עם עשו ואחר כך עם לבן, ליוסף הצדיק היו נסיונות כל החיים, עם אחיו ועם אשת פוטיפר, עד שבני ישראל ירדו למצרים והתחילו להתייטר שם, וכל כך למה? כדי שיוכלו לקבל את התורה, וכיון שהגיעו לקבלת התורה, מיד נרדי נתן ריחו, עם ישראל נכשלו בכשלון החמור ביותר. ואחר כך הלכו במדבר, והיה להם נסיון ועוד נסיון ועוד נסיון, וברוב הנסיונות לא היה להם נצחון מוחץ, ועוד היו כמה מגפות וכמה ענשים אחרים, ומה נעשה אתם עכשיו בעמדם בשערי ארץ

סיפורה של התורה. כי הקב"ה רצה עולם כזה שהחושך שבו חזק כל-כך עד שאין האדם יכול להמלט מן המכשול. הן יכול היה להחליש מעט את היצר הרע, אך לא רצה בכך, שהרי אז לא היתה מתקיימת התכלית כפי שהיא מתקיימת עכשיו. **ברא הקב"ה עולם כזה שהיצר הרע בו חזק כל-כך עד שכל אחד יוכרח להכשל בו לפי ערכו ומדרגתו, אך בסוף יתפוס את עצמו ויחזור בתשובה ועוד זאת יגיע לענווה אמיתית מתוך ידיעתו שחטא ושיש לו הרבה מה לתקן**, ומה טוב ומה נעים הוא בשבילו, שהרי כך תהיה תפילתו לה' מתוך ביטול והכנעה ותעלה לנחת רוח לה' יותר מתפילתו של מי שלא חטא מעודו.

העולם מלא בנסיונות וזוהי כל התורה, **כי דווקא על ידי הנסיונות מגיע האדם גבוה מאוד, ואהבתו של הקב"ה אל האדם הוא בלי להשיג, והוא מרוממו ומגביהו גבוה מאוד.** על האדם לידע שהוא יכול להגיע גבוה מאוד, אין לו להתיימש ולהישבר ברוחו, אלא יזכור את מעמד הר סיני ואת יציאת מצרים בכל יום מימות חייו, באופן שיתברר שכל כוחו להתגבר על נסיונותיו בימי 'אתה חוננתנו' הוא שואב מ'אתה בחרתנו', כלומר מזה שהזכיר לעצמו בבוקר שהקב"ה הוציא ממצרים ושאהבתו אליו גדולה ועצומה.

קמו ויתעודדו והאמינו שהגם שנכשלו אין הקב"ה עוזבם. זוהי תורה. תורה היא שהאדם מועד ומתמלא בוושה גדולה, אך מיד הוא נזכר שאין הקב"ה עוזבו בעבור כך, כי אותו א-ל שנמצא אתו כשהוא אומר "אתה בחרתנו" נמצא אתו גם כשהוא אומר "אתה חוננתנו". **הוא נמצא אתו גם בכל המצבים, גם במצבי החושך וגם כשהוא נכשל, הקב"ה נמצא אתו ועוזר לו,** ומרמז לו מכאן ומשם, ומזמן לו בני אדם שישמיעו לו מה שהוא צריך לשמוע כדי שיוכל לתקן מעשיו, כי הקב"ה יודע שהטוב המועיל לו ביותר לעולם הזה ולעולם הבא הוא שיתקרב אליו יותר ויותר, והרי אין סוף וגבול לכך.

סיפורה של התורה הוא כזה: הקב"ה ברא את העולם וברא בו את האדם כדי שיהיו לו נסיונות, והרי הנסיון בזה העולם קשה עד מאוד, כי העין רואה עץ נחמד למראה וטוב למאכל ומיד הלב חומד, והרי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. הקב"ה לא ברא עולם שבו הרוב מצליח שלא להכשל והמיעוט אינו מצליח. לא, לא זהו העולם שברא הקב"ה. אף המנהיגים שלנו לא היו כאלה, לא דוד המלך ולא משה רבינו ולא שאר המנהיגים. היו כאלה שלעולם לא חטאו, ישי אבי דוד, בנימין בן יעקב, ועוד, אבל לא זהו

בוודאי הצליחה, כי הרי עלה בידי משה רבינו ללמד את בני ישראל בלכתם בארץ לא זרועה לעבוד את ה' ולהתקרב אליו, ואף הוא עצמו הלא ילוד אשה היה ואעפ"כ העפיל במדרגתו עד שמי רום. ראו נא מה שכתב **האזה"ח הק'** על מדרגת משה רבינו בפסוק "וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלוקים את בני ישראל לפני מותו": ונראה שנתכוון הכתוב לשבח איש האלוקים מה גדלו מעשיו, הנה בפרשה הקודמת לזה סמוך למאמר וזאת הברכה מלפניה אמר הכתוב החלט הגזירה על משה למות באומרו עלה אל הר העברים וגו' ומות וגו' על אשר וגו', ואם כן יאמר האומר כי זה משה האיש טינא היה בלבו על מיתתו אשר היה לה סיבה עם בני ישראל אחר שרץ אחריהם כסוס (מדרש תנחומא) גרמו לו מיתה בחוץ לארץ ומנעוהו מעבור לארץ אשר נכספה וגם כלתה נפשו לה, וטבע אנוש ירחיק הסובב רע, והגם שידוע הוא הצדיק לסבלן אחר היכולת, זה יועיל שלא לשנוא אותם, אבל קורבת הלב היא נמנעת על כל פנים, לזה בא דבר ה' בתורתו והעיד על הצדיק ואמר כי מלבד שלא שנא אותם ולא הרחיקם מלבו עוד לו זאת הברכה וגו'.

זהו סיפור ההצלחה של ששת ימי בראשית. זהו סופה של תורה. הרוצה אתה לדעת אם התורה הצליחה בתוכניתה? הא לך **ילוד אשה שהודרך כל-כך** שהוא יכול לדבר על אודות בני

ידיד נפש אב הרחמן. **אהבתו של הקב"ה אל כל יהודי הוא כידיד הקרוב ביותר.** יצייר האדם במוחו איך נראית אהבתם של שני ידידים מנוער, ויבין שאהבתו של הקב"ה אליו גדולה בהרבה, וזה בוודאי יועיל לו בימות החושך לעלות ולהתעלות. והקב"ה נותן לנו ימים טובים כדי להיזכר בהם ולהיות מוכנים, **והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדיך לעבודתנו האמיתית שהיא בימות החול.**

נתן לי מהלכים בין העומדים

המלאכים אין להם ימות החול, ודייקא מפני זה ניתנה התורה לנו ולא להם, והרי זה היה השקלא וטריא עמהם. הם שאלו מה אנוש כי תזכרנו תנה הודך על השמים. ענה להם משה ברשותו של הקב"ה: וכי משא ומתן יש ביניכם?! אמור מעתה: כדי להיות כל השנה במצב של שמחת תורה או של ר"ה ויו"כ אין הקב"ה זקוק לבני אדם, שהרי יש לו מלאכים למכביר. אך **הקב"ה רצה שיהיו לנו נסיונות ומצבים של חושך, ובתוך אותם מצבים נזכור את ר"ה ויו"כ וש"ת, ושבאותם ימים טובים נחדיר בעצמותנו את אהבתו של הקב"ה אלינו ונבין כמה טוב לנו להיות קרובים אליו כל הימים.**

מעתה כששואלים אם נתינת התורה לישראל עלתה יפה ואם תכניתו של הקב"ה אכן הצליחה, התשובה היא:

עומד בנסינות, ועמידה בנסינות אינה מוכרחת להיות מיד בפעם הראשונה, אלא **העיקר שהוא זוכר במצבים החשוכים ביותר שיש מנהיג לבירה**. איך הגיעו דור המדבר למדרגתם? איך הגיע משה רבינו למדרגתו? משום שזכרו שהקב"ה אוהבם והוציאם ממצרים. הקב"ה נתן לנו ימים טובים כדי שניקח אותם אתנו לימות החורף ונזכור כמה מתוקה היא קרבת האלוקים. וכשניקח הרגשה זו אתנו, נוכל להרגישה גם בימות החורף הפשוטים. לא נגזר על האדם לחיות בתוך הענן החושך והערפל, אלא להיפך, **כשהאדם עובד כמו שצריך, הוא יכול להרגיש אותה קרבת אלוקים שהרגיש בימים הטובים במשך כל השנה כולה, עד כדי כך שימות החול ייהפכו אצלו לימים טובים**, והימים הטובים עצמם יתעלו באופן יחסי לעומת ימות החול אצלו. **העבודה מתחילה אם כן ממוצאי שמחת תורה, כדי שנוכל להגיע להשגה גבוהה בהרבה בחודש תשרי הבעל"ט**.

ישראל בשעה שהם נכנסים לארץ בעוד הוא נשאר לעמוד בחוץ בגללם, ואין לו שום טינה בלב עליהם, ולא זו אף זו מברכם בלב שלם כפי שהתורה מעידה עליו. **זה מה שנקרא ידעו פנים אל פנים וזוהי הצלחת התורה**. ויותר מזה מוסיף האוה"ח **הק' שדייקא על ידי התמסרותו לבני ישראל הגיע למדרגתו זו**.

כשיהודי מבין שזהו מה שהתורה באה ללמדו, הוא מתחיל ללמוד פרשת בראשית באופן אחר. הוא מבין שהתורה מדברת אליו לאמר: **דע לך שבעולם הזה תוכל להתעלות מאוד מאוד, ואין משנה כמה העולם חשוך וכמה המצבים חשוכים**, כי אדרבא ואדרבא, **זוהי התורה**. הצעיר שאינו מבין עדיין מה זו תורה יכול לדמות בנפשו שסיפור הצלחה הוא מי שלא היו לו קשיים בחייו, הוא נשאר על ספסל הלימודים עד סוף חייו והיו לו בנים טובים ופרנסה מכובדת. הפלא ופלא. אך לא, זה אינו קשור לתורה. **תורה פירושה שהאדם**

נדבת הר"ר אברהם מרדכי בערגער הי"ו
לרגל שלישי למילת בנו ישעיה ניי"ו למזל טוב

נלמד לזכות החתן בן ציון בן סאבל טילא
והכלה יוכבד בלימא בת רבקה
נדבת משפחת ווערצבערגער הי"ו

יום שני פרשת נח - כ"ח תשרי ה'תשפ"ב

ביטול הטרדות ההכרחיות על-ידי ויתור על טרדות מיותרות - עצה נפלאה ויקרה לחפץ בחיים

תמורתם. כששמע כזאת, חזר בו מדעתו ונשאר לגור בויליאמסבורג, ומה גדול היה הפלא, שבבוא עת קצו, החזיר את נשמתו ליוצרה ביום הושענא רבה.

והנה הרופא הנ"ל היה נקרא ר' נפתלי הערצל, והיום היה ברית מילה לנכדו שנולד אף הוא ביום הושענא רבא ונקרא על שמו.

אלה תולדות נח נח

הנה בפסוק פרשה זו נאמר אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, ואיתא על זה במדרש (בר"ד ל, ה), נייחא לעליונים נייחא בתחתונים וכו', ועל פי פשטות הכוונה שהיה נח לה' ונח לבריות, אך בספה"ק 'תולדות יעקב יוסף'^ה מפרש כך: הנה דוד המלך

פלא על גבי פלא

זכיתי להשתתף הבוקר בברית מילה ונקרא שם התינוק בישראל אלתר נפתלי הערצל, ומעשה שהיה כך היה: בויליאמסבורג התגורר הרופא המפורסם ד"ר בורשטיין ז"ל, אשר כל היראים היו משתמשים בשירותיו ומתייעצים עמו תמיד הן בענייני רפואה והן בענייני הלכות רפואה. מאוד כאב לו שאין לו מנוחה לא ביום ולא בלילה, כי בכל עת מפריעים לו, אף גם באמצע סעודות השבת. נמלך בדעתו לעזוב את וויליאמסבורג כדי שיוכל לעבוד את ה' כיאות. כשהלך להודיע על כך להרה"ק מסאטמאר זיע"א, אמר לו הרה"ק: אני נותן לך במתנה את כל עבודת ימי הושענא רבה שלי עבור חילול שבת אחד שלך שאותו תתן לי

ה. ראיתי בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א שאמר שצדיקי דורו של ה'תולדות' אמרו שספרו נכתב

אותן הדברים אמת היו ויהיו ובזמן שאנו עושים כל מצות התורה יגיעו אלינו טובות העולם הזה כולן, ובזמן שאנו עוברין עליהן תקראנה אותנו הרעות הכתובות, ואף על פי כן אין אותן הטובות הם סוף מתן שכרן של מצות ולא אותן הרעות הם סוף הנקמה שנוקמין מעובר על כל המצות, אלא כך הוא הכרע כל הדברים, **הקדוש ברוך הוא נתן לנו תורה זו עץ חיים היא וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העולם הבא**, ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה, והבטיחנו בתורה **שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותו מלעשותה** כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, **וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה** כגון שובע ושלוש ורובי כסף וזהב, **כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה** כדי שנוכח לחיי העולם הבא. וכן הודיענו בתורה שאם נעזוב התורה מדעת ונעסוק בהבלי הזמן כענין שנאמר וישמן

ע"ה אמר בתהלים דחה דחיתני לנפול וה' עזרני וגו', לא אמות כי אחיה וגו', וקשה כי לכאורה הוא כפול, הן הלשון דחה דחיתני כפול, והן הלשון לא אמות כי אחיה!.

פשר הברכה והקללה בעולם הזה

מבאר ה'תולדות' שבכפלים אלו מרומז יסוד נפלא לחיי האדם. הוא מביא את דברי הרמב"ם הידועים (פ"ט מהל' תשובה ה"א) שהקשה בזה הלשון: מאחר שנודע שמתן שכרן של מצות והטובה שנזכה לה אם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה היא חיי העולם הבא שנאמר למען ייטב לך והארכת ימים, והנקמה שנוקמים מן הרשעים שעזבו ארחות הצדק הכתובות בתורה היא הכרת שנאמר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה, מהו זה שכתוב בכל התורה כולה אם תשמעו יגיע לכם כך ואם לא תשמעו יקרה אתכם כך, וכל אותן הדברים בעולם הזה הן, כגון שובע ורעב ומלחמה ושלוש ומלכות ושפלות וישיבת הארץ וגלות והצלחת מעשה והפסדו ושאר כל דברי הברית.

והשיב הרמב"ם בלשונו הזהב: כל

ברוך הקודש, וכשנשמע הדבר לתולדות, אמר בענוותנותו: אני איני יודע מזה, אבל דבר אחד יכולני לומר, שכאשר כתבתי את הספר, נתקיים בי לימוד התורה מתוך עוני, ואיתא בתנא דבי אליהו שהלומד תורה מתוך עוני שורה עליו רוח הקודש.

ו. במאמר המוסגר, רש"י במסכת סוכה מביא בענין המנהג המובא בגמרא להכפיל הפסוקים מאודך כי עניתני ואילך, שהטעם משום שעד לפסוק זה הכל כפול, טוב לחסות בה' מבטוח באדם, טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים, עיי"ש.

**הברכות עד שיכלו ימיכם בבהלה
ופחד ולא יהיה לכם לב פנוי ולא גוף
שלם לעשות המצות כדי שתאבדו
מחיי העולם הבא ונמצא שאבדתם שני
עולמות, שבזמן שאדם טרוד בעולם
הזה בחולי ובמלחמה ורעבון אינו
מתעסק לא בחכמה ולא במצות
שבהן זוכין לחיי העולם הבא.**

מבואר תוכן דברי הרמב"ם שזהו פירוש הברכה והקללה בעולם הזה, הברכה היא שיהיה לאדם כל צרכיו כדי שיוכל לעסוק בדברים שיביאו אותו לחיי העולם הבא, והקללה היא שיחסרו לו כל צרכיו כדי שיהיה טרוד ויאבד את חלקו בעולם הבא.

דרכו של יצר בימינו לרחות את האדם גם מהעוה"ז

וכתב על זה ה'תולדות': וכן **שמעתי**, כי לשעבר היה היצה"ר פועל רק לרחות את האדם מהעוה"ב, מה שאין כן **עתה נתחכם לרחות האדם מהעוה"ז ומהעוה"ב, כגון טרדת הפרנסה אשר יומם ולילה לא ישקוט ואין לו מנוחה בעוה"ז, ומכל שכן שאין לו פנאי לפקח בעסקי עוה"ב, ונמצא נדחה משניהם.**

אכן כך אפשר לראות כשבאים לפעמים לאחד ומציעים לו לפנות מעט מזמנו לדברים שבקדושה, שהוא עונה:

ישורון ויבעט (ולאו דווקא שנעסוק בעבירה, אלא שנעסיק את עצמנו בהבלים), **שריין האמת יסיר מן העוזבים כל טובות העולם הזה שהן חזקו ידיהם לבעוט ומביא עליהם כל הרעות המונעים אותן מלקנות העולם הבא כדי שיאבדו ברשעם.**

תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה

וסיים הרמב"ם: הוא שכתוב בתורה תחת אשר לא עבדת את ה' וגו', ועבדת את אויביך אשר ישלחנו ה' בך, נמצא פירוש כל אותן הברכות והקללות על דרך זו, כלומר **אם עבדתם את ה' בשמחה ושמרתם דרכו משפיע לכם הברכות האלו ומרחיק הקללות מכם עד שתהיו פנויים להתחכם בתורה ולעסוק בה** כדי שתזכו לחיי העולם הבא וייתב לך לעולם שכולו טוב ותאריך ימים לעולם שכולו ארוך ונמצאתם זוכין לשני העולמות, לחיים טובים בעולם הזה המביאים לחיי העולם הבא, שאם לא יקנה פה חכמה ומעשים טובים אין לו במה יזכה שנאמר כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול, **ואם עזבתם את ה' ושגיתם במאכל ובמשתה וזנות ודומה להם מביא עליכם כל הקללות האלו ומסיר כל**

ז. בספר 'בעל שם טוב' עה"ת (בראשית קמד) משער ששמע כן ממורו הבעש"ט הק' זיע"א. צדיקים היו אומרים שבשמים מתייגעים להבין דיבורי רבו המשוקעים בספריו הקדושים.

בעסקי עוה"ב, ובזה ואחיה לעה"ב, וכמו"ש הרמב"ם הנ"ל.

כך איתא ב'בית אהרן' כמה פעמים שהעולם אומרים "מי שיש לו עוה"ז יש לו עוה"ב", כי זה הולך ביחד. אלו המגושמים שנדמה לפעמים שיש להם עוה"ז, לא צריך חכם מדי כדי לראות כמה עגמת נפש וצער יש להם. פעמים הרבה אין צריך אפילו להסתכל על העבר או העתיד, אלא ביום זה עצמו שהם מפרסמים כמה הם עסוקים באכילת בשר, אפשר לראות כמה הם טובלים מריקנות ועגמת נפש עד שהם מרגישים מוכרחים לחפות עליהן על ידי אכילת בשר ועל ידי פירסום הבליהם.

זהו דרכו של הרמב"ם המטריד עצמו בעסקי הבליים, עונשו הוא שמטרידים אותו מלמעלה והוא מאבד הן את העוה"ז והן את העוה"ב, ומי שמשיקיע את עצמו בתורה ועבודה, מסירים ממנו את כל הטרדות כדי שיוכל לעסוק בעניינים שיביאוהו לעוה"ב. ונמצא שלא כדי שיהיה לו נעים בעוה"ז נותנים לו את צרכיו, אלא כדי שיהיה פנוי ויוכל לעסוק בדברים שהנשמה צריכה להם וינחל עוה"ב.

מסיים ה'תולדות': ובזה יובן כי יש לו נייחא בעליונים לעוה"ב, ע"י שהיתה לו מנוחה בעוה"ז בעולם תחתון, שלא היה טרוד בטרדת העולם הזה ופרנסה, והיה לו פנאי להתבודד, וזהו שאמר את האלוקים התהלך נח, וק"ל.

אני שקוע כל-כך בטרדותיי שאין לי זמן אפילו לאכול, איך תרצה שיהיה לי זמן לעניינים אחרים. מקוצר רוח ומעבודה קשה אי אפשר אפילו לדבר אתו. הנה אין לו לא עוה"ז ולא עוה"ב, שהרי אפילו את בניו אינו רואה מרוב שהוא טרוד בעסקיו. וכל זה מעצת היצר שרוצה לאבדו גם מזה וגם מזה.

ממשיך ה'תולדות': וכמאמר החכם ששאל את אחד שהוא טרוד תמיד בעסקי פרנסתו אם השיגו או לאו, והשיבו שלא השיג כלום, אמר לו החכם: אם במה שאתה עוסק בו לא השגת, מכל שכן עסקי עוה"ב אשר אין אתה עוסק בו שלא השגת כלום, עיין בספר 'מבחר פנינים' מזה (שער החריצות), ואמר החכם אילו היה איפכא, שעבור טרדת פרנסתו של אדם שהוא טרוד עד למעלה ראש ואין לו מנוחה היה מקבל עולם הבא, עדיין היה צריך לדון אם לעשות כך וכו' (שהרי הוא מפסיד את ישוב דעתו ואת מהותו, וכל שכן עכשיו שהוא גם מפסיד את העוה"ב שלו).

דחה דחיתי לנפול וה' עזרני

מבאר ה'תולדות': ובזה יובן לשונו של דוד המלך ע"ה דחה דחתי לנפול, שתי דחיות, מהעולם הזה ומהעוה"ב (שהרי לדוד המלך היו נסיונות רבים מספור, לכן אמר דחה דחיתי לנפול, כי היצה"ר מבקש לדחותו משתי העולמות) אך וה' עזרני וגו', לכך אני מתפלל לא אמות כי אחיה, לא אמות בטרדת עוה"ז כדי שאוכל לפקח

בפסוקים האור נמצא באותו פסוק
ושם הוא שרשו.

אכן הגם שלכאורה רוב הטרדות לא
אנו מביאים אותן על עצמנו אלא הן
באות מעצמן. הגיע לו חשבון בדואר
ועכשיו הוא צריך לשלמו, אין לו רשות
להשתמש ממנו. בנו חלה ועכשיו הוא
צריך לרוץ אתו לרופא. הוא חושב
לעצמו הלואי ולא הייתי נזקק לכך.
ברם למען האמת **שורש דבר זה הוא**
מפני שאנו גורמים לעצמנו טרדות
בעשר אצבעותינו, ולכן מביאים
עלינו עוד טרדות.

בונה או קונה שלא לצורך

אפשר להבין זאת בכמה אופנים.
האופן הראשון: האדם החליט שהוא
רוצה לשפץ את דירתו ולהפכו לארמון.
כבר הגיע הזמן לכך. לפעמים יש שהוא
צורך אמיתי, וכל אחד יבחן בעצמו,
אבל לפעמים האדם מביא על עצמו
טרדות בכח, והנה הוא נעשה עסוק
למעלה ראש, הוא ממתין לפועלים
שיבואו והגיעו באיחור, והם עשו זאת
שלא כפי המדובר, והוא צועק עליהם
שהם גנבים. מי אמר לך שהיית צריך
להכנס בכל זה? הלא זה גוזל אצלך
מקום רב במוחך! ושוב, לפעמים צריך
לשפץ, אבל פעמים הרבה אין שום
צורך, אלא שראה אצל אחרים
ונתעוררה קנאה בלבו למה אני לא,
ובפרט שהרי אני עתיד לערוך אי"ה
שמחה בביתי וכולם יבואו וכדאי מאוד

היתכן שאנו מביאים על עצמנו
טרדות בידים?

הנה כולנו בוודאי מוצאים את עצמנו
בדברי ה'תולדות', ועל כן עלינו
להתבונן בהם היטב ולבאר כמה דברים
הטעונים בירור, ונפתח בלשון קשיא:
מה יעשה מי שבאמת טרוד? הא תינח
מי שמביא על עצמו טרדות בכח, אבל
יש רבים שאינם מביאים על עצמם
טרדות בכח, ולהיפך, אילו היה הדבר
תלוי בהם, היו מתעלמים לגמרי
מטרדותיהם ויושבים כל היום והוגים
בתורה, אך הם יודעים שאין זה הדבר
הנכון בשבילם, שהרי הם מחויבים
לקחת אחריות, יש להם משפחה, הם
צריכים להשיא את בניהם, וכי רשאים
הם ליתן לדברים להסתדר לבד
ובינתיים לשקוע בחובות!?

עוד יש לשאול: מה שייך יסוד זה
לנח, ולכאורה נראה שאין לו שום
שייכות אליו, אלא שבמקרה מצאו
כתוב אצלו שתי פעמים נח והעמיסו
בהם את היסוד, וכפי שנדמה לנו
לפעמים כשרואים דיבורים נפלאים
במדרשים או בספרי הצדיקים, שהגם
שהתורה היא תורה מן השמים, מכל
מקום אין לה שייכות לאותם פסוקים
מסוימים ורק העמיסו בהם לשם
זכרון, ובאמת טעות גדולה היא
שנובעת מקוצר השגתנו בתורה, כי
אילו היינו משיגים את התורה ביתר
עומק, היינו מבינים שכל דיבור של
צדיק בעל רוח הקודש שמתפרש

ימשיך לרצד לי מול עיניים ואצטרך להתעסק בו, הנח לי! אין לי צורך בכך. כמו כן לא רצו לשמוע כשבני אדם מספרים ביניהם, לא מחמת חשש לשון הרע, אלא גם בלי זה, זה נוגע לי? זה נחוץ לי? למה אני צריך למלאות בזה את מוחי ואחר כך אצטרך לשאתו?

אין הצר שוה בנוק המלך

שמעתי פעם מיהודי שבעבר כשהיו נותנים לו ספרים במתנה, היה לוקח בשתי ידיים. אך היום התחיל לסרב מבלי לבייש את הנותן, וכל כך למה? משום שהוא יודע בעצמו שאינו הולך ללמוד את הספר, וכשעשה חשבון, יצא לו שכל ספר שהוא מקבל יעלה לו כך וכך דולר בשנה, שהרי ארונות הספרים שלו כבר מלאים, ובסוף יצטרך לקנות עוד ארונות, ואין לו כבר מקום בשביל ארונות נוספים, ונמצא שיצטרך להרחיב את ביתו וכו'.

משל נחמד הוא, והנמשל: כשאחד מציע לך שטויות, הלא בסוף תצטרך לשאתו וזה ימשיך להתגלגל במוחך, למה לך? השאר אותו שם והמשך הלאה בדרכך! אל תיקח אותו! אכן אם נחוץ הוא לך, אם מדובר בדיעה שתעזור לך בתורה, אמצה בשתי ידיים, אך כל שאין המדובר בדיעה כזו, התעלם ממנה. כך אנו לוקחים לעצמנו טרדות. ועל זה דיבר הרמב"ם שמי שלוקח בעצמו **טרדות, מזמינים לו טרדות מן השמים**. אך האדם בדרך כלל אינו

שייצאו מהתפעלות כשיראו בית מפואר ונאה המרחיב דעתו של אדם. וכנהנה דברים רבים שהאדם קונה על זה הדרך.

מעמיס את מוחו בהבלי הזמן

ועוד אופן יש שהאדם מעמיס את מוחו בדברים שאין להם תוחלת ונקרא **טרדת המח**, שהרי הטרדות הן לאו דווקא מחמת דברים שהאדם עסוק בהן, אלא בעיקר מפני שמוחו נעשה עמוס בכל מיני מחשבות אשר אין נותנות לו לחשוב במה שצריך. לפעמים עושה זאת האדם על ידי שהוא מתעניין בחדשות העולם, והולך ושוקע בהן כל כולו, והם תמיד חוזרים וניעורים אצלו, וחבל שהוא מבזבז מקום במוחו על חשבון הדברים האמיתיים.

שמעתי מיהודי חשוב שפעם הגיע לביתו 'דיסק' של 'מוזיקה חסידית' והילדים התחילו להשמיע אותו. לא עבר זמן רב והוא זרק אותו מן הבית. כשהילדים שאלו אותו למה, ענה להם: אני עוסק בצרכי הבית וכשהשירים האלה נשמעים בחלל, הם ממשיכים להדהד שם, ואחר כך הם ממשיכים לזמר אצלי במח בשעה שאני מתפלל שמו"ע, אינני מוכן לכך.

יראי ה' לא רצו לראות כל מיני דברים, לא מפני שאסור לראותם, אלא מפני שלא רצו למלאות את מוחם בהבלים. הרי אני יודע שבסוף זה

חברים מכל קצוי תבל, עוד ידיד נפלא, עוד ידיד נפלא... זה באמת נפלא, אבל לפעמים אדם כזה מטריד את עצמו בכח, כי אם הוא מוכרח לדבר עם כל אחד מחבריו, הרי זה ממלא את כל מוחו.

מדובר בדבר עדין מאוד, אבל אנו מדברים לברי דעת כאן, שלא נבין זאת לא נכון. אהבת חברים היא דבר נפלא מאוד וכך צריך להיות, אבל יש כזה מושג שאם היה מתבונן בשרשו, היה רואה שזה נותן לו חיות לראות שכולם אוחזים ממנו וכו' וזה מטריד את דעתו ומונע אותו מלקיים תפקידיו. כי אם למשל יש לאדם חברותא בלילותיו והוא צריך להחסיר פעמיים בחורף או שש פעמים בחורף מפני שהוא צריך להשתתף בחתונה של ידיד או קרוב, הנה זה צריך להחסיר ארבע פעמים בשבוע, כי מה יעשה וכולם הם קרובים אליו ביותר והוא מוכרח להשתתף בשמחת כולם, וכן הוא מוכרח להיות טוב עם כולם ולענות לכולם על שאלותיהם, ובסוף אינו יכול למלאות את תפקידו. זה נקרא טרדות. זה משל ונמשל לשאר דוגמאות.

הגאון אין מכניס למוחו מה שאין בו צורך

כן מסופר על מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל שלא הכיר את מספר הטלפון בביתו, וכששאלוהו היתכן והרי הוא זוכר את כל התורה כולה בעל פה,

קולט שהוא לוקח לעצמו טרדות. האדם חושב לעצמו: אני לוקח לעצמי טרדות?! הרי אין לי כח לכלום! אין לי פנאי לכלום. אני שומע בני אדם מדברים בבית הכנסת שטויות והבלים, אותי כל אלה לא מעניינים, אני יודע שהעשרים לחודש מתקרב ועלי לכסות את החשבון בבנק. לפני שהתחלתי להשיא את צאצאי, זה ענין גם אותי, אבל היום, היום שום דבר לא מעניין אותי.

אנו סבורים שאין אנו לוקחים טרדות לעצמנו, ולמען האמת, אנו עדיין לוקחים לעצמנו מספיק טרדות, כי עבודה גדולה היא שלא לקחת על עצמנו טרדות. כל פעם שלא היה לאדם צורך אמיתי וקפץ לענין מסוים מיוזמתו, הרי לקח על עצמו חבילה שלמה.

מרבה עליו ריעים

נביא דוגמאות נוספות כי בכוחן לסייע לנו.

הנה הרמב"ם כתב שאילו היה האדם יכול היה צריך לדור במדבריות כדי שלא ילמד מן הסביבה, אכן מן הצד השני יש מי שיש לו חברים יותר מדי, יש לו מאה או מאתיים חברים שקרובים אליו ביותר, ולפעמים הוא מרגיש טוב עם זה, כי הוא מרגיש בעל מידות ואהוב על הבריות, והתחזק הדבר בימינו שכל אחד יכול לרכוש

ברציפות יכול האדם להכניס במוחו שטויות בלי סוף, ואם כי בוודאי מעורבים שם גם דברים אסורים כי אי אפשר להפריד ביניהם, מכל מקום עיקר נדונינו עכשיו הוא הטרדות. טרדות הן לא רק כשצריך לרוץ לבנק והבנק נמצא בעיר אחרת וכבר היה שם ואמרו לו שהוא צריך לחזור לביתו ולהביא איזה דף. זה כבר חלק העונש, כך אומר הרמב"ם.

אם אתה צריך לסגור את הגמרא ליום אחד משום שאתה צריך לשבת באיזה משרד ולחתום על ניירות, זה כבר העונש. אבל יש טרדות רבות כל כך שלוקחים בידיים.

מקבל על עצמו ענין כספי שלא לצורך

נביא אופן נוסף שאותו הזכיר מרן ה'חפץ חיים', והוא מה שהאדם מקבל על עצמו ענין כספי כשאינו לו, ואילו היתה לו יראת שמים, לא היה מקבל אותו על עצמו. אמנם צריך לסייעתא דשמיא מרובה בזה, כי אין המדובר בדברים שהם שחור ולבן, אבל לפי הנראה קיבל החלטה שאינה נכונה ומניעו לא היו טהורים, ואילו היה מכניע את עצמו להקב"ה, היה מבין שרצונו נובע מקנאה. ונגיח שהוא לא שקע בחובות גדולים מחמת כן, אבל מאז הוא גומר את החודש בקושי רב והוא נעשה טרוד מאוד מחמת כן. הנה עונש הוא בשבילו. והוא מרגיש

השיב שאינו מכניס למוחו דבר שאינו נוגע לו. כך אמר שבדרכו לביתו היה חוזר על שמות התנאים והאמוראים כי הם נוגעים ללימוד התורה לומר הדברים בשם אומרן, אבל מה שאינו נוגע ללימוד התורה כלל, אינו מכניס למוחו בשום אופן.

פעמים הרבה מכניסים זאת לקטגוריה של התמדה או של אנשים גדולים. אין זה נוגע לאנשים גדולים בלבד, אלא לכל אחד ואחד. ובימינו הרי נתרבו ההבלים בעולם, והרי זה שייך לפרשת השבוע, כי בפרשת השבוע נאמר שבשנת שש מאות שנה לחיי נח נפתחו ארובות השמים, ועל זה כתוב **בזוה"ק** (וירא ק"ז, א) שכשתגיע שנת ת"ר לאלף השישי ייפתחו מעיינות החכמה כפי שלא היה מעודו, וכתב **הרב המלבי"ם** שזוהי הסיבה שהחכמה הטכנולוגית נתגלתה בשנת ת"ר (ומאז היא הולכת ומתפתחת בצעדי ענק כנודע), ואמרו הצדיקים שזה לעומת זה התגלה אז אור חכמת הבעש"ט ותלמידיו ביותר, כך שכל מי שיעמיד את עצמו תחת הצינור יכול ליהנות ממנו. איננו יודעים חשבונות שמים, אבל ראינו בחוש שרצון הקב"ה היה שבאותה תקופה יהיו צדיקים רבים מאוד אשר כל אחד מהם הוא בעל רוח הקודש באיתגליא ממש. תקופה שלמה היתה שנתגלה בה אור גדול.

חשוב לדעת זאת, כי בימינו אנו רואים שבמשך עשרים וארבע שעות

אדם, פחד פחדים, יש להם הכל מבחינה גשמית ושום דבר אינו מספיק להם, כי יש לו מנה רוצה מאתיים.

פעם שמעתי מיהודי: בעבר חשבתי שהמאמר "יש לו מנה רוצה מאתיים" הוא מאמר נאה, אך היום ככל שהונו מתרבה, הוא רואה שהמאמר הזה יורה כחץ והורס כל אבר מאבריו...

כך נהוג לומר שככל שהונו של אדם גדול יותר הוא נעשה נצרך גדול יותר, כי אם יש לו רק מנה, הוא נצרך לעוד מנה בלבד, ואם יש לו מליון, הוא נצרך לעוד מליון. אי אפשר להסביר זאת, אך המציאות היא שבני אדם מפסידים את כל העולם הזה שלהם. יצר הרע נורא הוא ונמצא אצל כל אדם לפי ערך, ומה העצה כנגדו? העצה היא כזו: **לאדם יש רצונות ויש את רצונותיו של הקב"ה.** ואיתא **במשנה שעל האדם לומר כל היום כולו: במקום לעשות את רצוני, אני הולך לעשות את רצון ה'.** בטל **רצונך מפני רצונו.** לאדם יש בחירה אם לעשות את מה שהוא רוצה או מה שהקב"ה רוצה. האדם רצה להנות לעצמו, אבל הוא ויתר על רצונו, ותחת כן הלך לסייע ליהודי אחר. הוא ביטל רצונו מפני רצון ה'. כשנופל ברעיונו של אדם לקנות דברים או להעמיס את מוחו בחדשות ושטויות. רבים מהדברים אינם אסורים. אבל אם הוא אומר: הולך אני לבטל את רצוני ותחת כן אשב ואלמד, אזי **ישנה הבטחה במשנה, שהקב"ה יתנהג גם כן כמותו,** והיינו

שמדובר בגזירה מן השמים. דע לך שהיתה לך בחירה, לקחת על עצמך טרדות.

האדם קונה עוד ועוד דברים חדשים ויש לו הרגשה שכבר ירוויח את הכסף הנדרש לכך. למען השם! איך תרוויח את כסף? הלא בשביל זה תצטרך לוותר על עוד עניינים של עבודת ה' כדי שתוכל להרוויח יותר בשביל לכסותו.

וכן הוא לענין השמחות שעורכים בימינו. אי אפשר לייסד כללים בזה, אבל הוא דבר שבהחלט צריך להתבונן בו ולהבין שאנו לוקחים על עצמנו טרדות בידיים, והרמב"ם אומר שהלוקח טרדות על עצמו, הוא נענש שמזמינים לו עוד טרדות עד שאינו יכול לעסוק בעניינים המביאים אותו לעוה"ב.

עצה טובה קמ"ל

לאחר שהרחבנו במשלים ודוגמאות של טרדות שאינן נראות לבני אדם כטרדות, הבה נתקדם מעט. למעשה כל הטרדות מקורן בדמיון. ה'תולדות' אומר לנו: בא ואתן לך עצה שתוכל להמנע מלקחת את הטרדות. למה אתה רוצה לקחת את הטרדות? כי אתה מרגיש שאתה הולך לקבל ממנו איזושהי תועלת, ובאמת הלא אתה הולך לוותר בעבור כך על כל חיך. הרי אין לך עולם הזה. יכולים לראות בני

ומשיכה לאותם דברים, אלא שהוא מבטל אותם בשביל הקב"ה, בחינה של מסירות נפש, ולכן הוא זוכה לשכר מסוים של מידה כנגד מידה, שיקבל עוד דברים ללבו ומוחו, ולמשל, עכשיו כשיישב וילמד לא יצוצו במוחו שטויות, ובנוסף לזה יהיה לבו פתוח לקלוט את אור התורה.

האדם מחפש פתרון לאיזה קושי שיש לו, ואינו מוצא. הוא כבר חשב עשר פעמים ולא העלה שום דבר. להקב"ה יש עצות לכל המצבים, והוא נותן אותן רק בתורת שכר. **הלב נעשה פנוי לתורה ולחכמה בתורת שכר על טילוק שאר הטרדות.**

כל המתפלל על חברו הוא נענה תחילה

הנה **חז"ל** אומרים לנו זאת באופנים רבים כל-כך, ולדוגמא **חז"ל** (ב"ק צב, א) אמרו "כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה". מה פשרו של אדם זה? הוא נצרך לדבר מסוים ונעשה טרוד בו, יכול הוא להתפלל בשביל עצמו, אבל אז ימשיך להיות טרוד בענייניו באמצעות התפילה. תחת כן הוא מסלק את רצונותיו הצדה, ומתחיל להתפלל בעד חברו, שהרי התפילה בשביל יהודי אחר היא עבודת ה' עצומה ונפלאה, ובשכר זה, מסלק לו הקב"ה את טרדתו שלו על ידי שנותן לו את הדבר שהוא נצרך לו.

שכל הדברים שבדרך כלל משיגים אותם רק על ידי טרדה, הוא יתן לו בלי שום טרדה.

לפעמים יש שהאדם רוצה לעשות משהו והוא שואל למה איני רשאי לעשותו, יאמר לעצמו: להיפך, אם אעשנו זה יביא לי טרדות. נביא שוב את המשל שאנו מרבים להשתמש בו לאחרונה: האדם התאפק מלאכול משהו משום שהרגיש שאכילתו תביא לו טרדה. לא מפני שהוא עובד גדול, אלא מפני שהרגיש שאכילתו תטרידנו מן התפילה ומשאר ענייניו. **לעומת זה הוא יקבל שכר מן השמים שיסירו ממנו טרדה אחרת. כך כתב הרמב"ם והמטרה היא כדי שיהיה לבו פנוי לתורה ולחכמה.**

בחינה של מסירות נפש

הנסיון פוקד כל אדם פעמים רבות במשך היום, אך הוא יכול להרגיל את מוחו לחשוב בזה האופן: יכול הייתי להכניס עכשיו במוחי איזו שטות, אך לא, איני רוצה להעמיס את מוחי בשטויות. לפעמים יכול האדם לפעול בפעולה אחת שיפסיקו להגיע אליו שטויות רבות כל-כך, ודי למבין, בעולם של ימינו. כל השטויות אינן מעניינות אותי, לא חדשות ולא פוליטיקה, איני רוצה להעמיס את מוחי באלה. עכשיו הוא יקבל שכר עצום אומר הרמב"ם משום שביטל את רצונו מפני רצון הקב"ה, שהרי יש לו רצון

את מוחך בעבודת ה', וזה מה שיסלק ממך את שאר הטרדות.

נייחא בעליונים על ידי נייחא בתחתונים

הנה בסוף פרשת בראשית למדנו שכאשר בני האדם משקיעים עצמם בענייני העוה"ז, העולם נחרב, שהרי העולם עומד על עבודת ה', וכשאינו עובדים את ה', ממילא הוא נחרב. אולם נח נותר בחיים משום שבמעשיו בנה את העולם כמבואר במסילת ישרים שהעובד את ה', הרי הוא מקיים את העולם וממילא כל העולם עומד מוכן ומזמן לשרתו ולספק לו את צרכיו. הפסוקים אומרים לנו דבר פשוט: על נח לא נגזר להסתלק מן העולם, שהרי בנה אותו במשך כל השנים שהיה עסוק בבניית התיבה, שהרי באמצעות כן ובאמצעות שאר מעשיו עורר את בני דורו בתשובה.

כך הוא אצל כל אחד, כשהאדם נעשה טרוד בענייני העוה"ז ורודף אחר העוה"ז, אע"פ שהוא חוטף מצוות מעת לעת, סוף כל סוף כל מה שמסביב מביא חורבן בעולם, אם כי לא כמדרגת הרשעים, ואם כן אין זה פלא שהוא מרגיש אחר כך שהעולם חרב עליו פעמים הרבה, זה אינו הולך כשורה וזה אינו הולך כשורה, עד שהוא מרגיש הוא צף על המים מרוב טרדות.

אומר הרמב"ם, והמדרש וה'תולדות', נייחא בעליונים נובע מנייחא

אומרים לו לאדם: הטרד את מוחך אך ורק בעבודת ה', וכשיש לך טרדות בעניינים גשמיים, במקום לחשוב עליהן, תחשוב על הקב"ה ואז הוא יסלק לך את טרדוּתֵיך. מהלך נפלא הוא בעבודת ה'.

יחליף טרדה בטרדה

ובכן מה צריך האדם לעשות כשיש לו טרדות? עליו להבין שיש דרך יותר מועילה לסלק. במקום לחשוב איך לפתור אותן, אטריד את עצמי בעניינים רוחניים, והקב"ה יסלקן ממני. והרי ברוב ההצטרכויות יש ביכולת האדם להסיח את עצמו מטרדותיו למרות שהן הצטרכויות אמיתיות, ואז להטריד את מוחו בעזרה לזולת ובקביעת עתים ובתפילה לציבור, איי מה יהיה עם הצטרכויותיי? הקב"ה כבר ידאג להם. אני אמסור את טרדת המח שלי להקב"ה. זה מה שהקב"ה רצה מכל יהודי, בין אם הוא עובד לפרנסתו, בין אם יש לו משפחה גדלה, בין אם יש לו חובות, תמיד יהיה עסוק בעבודת ה'. אבל איך יכול להיות, הרי יש מליוני פרטים טכניים שצריך לחשוב עליהם במשך היום! אעפ"כ רצון הקב"ה מח האדם יהיה טרוד בעבודת ה'.

טוען האדם: מה אעשה ואיני יכול! אומרים לו: צא לדרך ולאט לאט תיקח לך עוד ועוד דברים להטריד

בכל התוקף. אומר הקב"ה לאדם: **ברוב הפעמים יש לך רשות להמיר הכשר מצוה למצוה, ואין לך מה לדאוג, אני כבר אסדר לך את צרכיך.** הקב"ה אומר לו: **עסוק נא בעשיית מצוות! אל תהיה עסוק כל-כך להרבות ממנוך כדי שתוכל בסוף לשבת בישוב הדעת ולעסוק בתורה.** עדיף שתרבה בצדקה ואני כבר אשלח לך את הכסף. **כשיש לאדם אמונה איתנה, קל לו להבין זאת. אתה השתמש בממונך ובזמנך ובכוחותיך ובכישרונותיך לעשיית מצוות ואני כבר אסדר לך את צרכיך, ואז כולם ירוויחו והעולם ייבנה, שהרי על זה העולם עומד, על תורה ועל עבודה ועל גמילות חסדים.**

בתחתונים, כי זה הולך ביחד. אם נח נשאר בחיים, מוכרח להיות שהיה קודם לכן במצב של מנוחה בעוה"ז. הוא בנה עולם לכן נשאר בחיים. איך בונים עולם? כשבמקום להיות טרוד בצרכיו האישיים, הוא מטריד את עצמו בענייני הקב"ה, הוא מוותר על רצונותיו מפני רצון ה'.

נסיים במשל הבא: יש מי שמוטל עליו לעסוק בחיפוש שידוך לבנו ובמקביל בחיפוש שידוך לבן חבירו, הנה כשיעסוק בחיפוש שידוך לבנו, זה יהיה מבחינה מסוימת רק כהכשר מצוה, מה שאין כן כשיעסוק בחיפוש שידוך לבן חבירו, זה יהיה בבחינת מצוה ממש, שהרי זה גמילות חסדים

לזכות הילד ישראל שמואל ב"ר משה באלד

לרגל פדיון הבן

לזכות הבחור רוב יהודה בן הינדל

לרגל הכנסו לעול המצוות

יהי רצון שהוריהם ירוו מהם רוב נחת

יום שלישי פרשת נח - כ"ט תשרי ה'תשפ"ב

הדרך אל התיקון רצופה בחורבנות

כעין זה יש מי שפותח ישיבה ומגייס לשם כך כספים ואנשי צוות מן הטובים ביותר, ומפרסם על כל הר וגבעה שישיבה זו תהיה מהישיבות המוצלחות ביותר. ובסוף, התוצאות אינן כפי שציפה. במקרים בודדים ציפיותיו של אדם כזה באמת מתממשות, ברוב המקרים התוצאות ממוצעות, ובמקרים רבים אחרים, הוא נאלץ לסגור את הישיבה על מסגר וברית. עברה שנה או שנתיים ולפעמים פחות מזה, והישיבה נסגרת.

וכמו כן קיים הדבר בענין יותר מצער. האדם עשה שידוך וכולם שמחו עמו, היתה חתונה יקרה מאוד שעוררה רעש גדול, ובסוף התפרקה החבילה, וכל אחד הלך לדרכו.

בכל אופן, הדבר חוזר על עצמו בכל עת, וכשמתבגרים לומדים לחיות עם הכישלונות. זה לא סוף העולם, ממשיכים הלאה בחיים. הקב"ה עוזר ומצליחים בעסק אחר, במשרה אחרת, עם זיווג אחר, העולם לא נעצר.

השקעות יורדות לטמיון

מעשים שבכל יום. אברך פותח עסק חדש בתקוה שירוויח טוב ויחזיק שנים הרבה כדי שיוכל להמשיך לעסוק בישובו של עולם ולפרנס את משפחתו. הוא משקיע כספים רבים הן בעסק עצמו והן בפרסומת. כשרואה בחודש הראשון שאין זה הולך כפי שציפה, הוא מחזק לבו בתקווה שבחודש הבא המצב ישתפר. כשעוברים עוד כמה חדשים ועדיין המצב אינו בכי טוב, הוא שוב שואב כוחות נפש ומתחזק, אך כשעוברת שנה תמימה והחובות רק הולכים ונערמים בעוד ההכנסות מתממהות לבוא, הוא מתחיל להמלך בדעתו אולי כדאי כמה שיותר מהר לסגור את העסק. הוא סוגר ומעביר דף, ואומר: כפרת עוונות. הוא פותח עסק חדש ומקווה שלא יבואו יותר מדי אנשים לשאול אותו מה קרה? למה סגרת את העסק הקודם? כבר היו לו בזיונות די והותר, אין הוא מחפש עוד.

על הכשלון הגדול, והתורה לא רק מפרסמת, אלא אף מונה בפרוטרוט את כל העבירות שעשו וכמה התדרדרו במצבם עד שלא נותרה ברירה כי אם למחות את כל היקום.

עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו

והאמת שאם נעבור על קורות חייה של כלל ישראל, נראה שכך אירע תמיד, והדוגמא הברורה ביותר היא בחלק השני של חומש שמות. בחודש השלישי בצאת בני ישראל מארץ מצרים. הלא בשביל יום זה נבראה כל הבריאה כולה. הקב"ה נגלה בענן כבודו. כמה נפלא היה! עליונים ששו ותחתונים עלזו. ומה היה מיד אחר כך? עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו. הם חטאו ר"ל. הכשלון היה גדול. וגם שם התורה מרחיבה הדיבור בדיוק רב מה עשו ומה היתה התוצאה, ואף שניתנו להם לוחות שניות, הם לא היו באותה מדרגה כמו הראשונות.

אכן באסרו חג כבר דיברנו בענין זה **שכל התורה עוסקת בהתמודדותם של בני ישראל אל מול כל הנסיגות שפקדו אותם**, אך כשמתבוננים בפרשת נח, המצב שונה במקצת, כי כאן מדובר בכשלון שנשאר כשלון. כי הנה באמת הלא כבר בפרשת בראשית היה ענין כזה, הקב"ה ברא עולם יפה ומיד חטא האדם, אך שם הגם שנתקלל האדם והארץ, סוף כל סוף העולם המשיך, ואילו כאן בפרשת נח, העולם

וימח את כל היקום

אכן כשמתכלים בפרשתנו רואים שדבר כעין זה משתקף בו. היתה שמחה גדולה של בריאת העולם, יום ראשון, יום שני, יום שלישי, מים וצמחים, וחיות ודגים, ובסוף האדם, יציר כפיו של הקב"ה. שמחה עצומה. קידוש גדול היה בשבת בראשית. והנה רק עוברים לפרשה השניה בתורה ורואים שכל זה לא החזיק לזמן רב, כישלון גדול כביכול, הכל חרב ונחרב בבת אחת. ובסוף עשה הקב"ה מעין זיווג שני, הולכים לבנות את העולם מחדש, אבל היצירה הראשונה – לא הצליחה.

יתירה מזו, הרי **חז"ל** אמרו שהמלאכים טענו מתחילה שלא יברא הקב"ה את האדם, והנה בסוף באמת התגלה שצדקו כביכול שהרי האדם באמת חטא ונתקיים בו יצר לב האדם רק רע כל היום, היתכן?! ובכלל יש לשאול: למה התורה מפרסמת את כל זה? הרי דבר בלתי נעים הוא, כביכול כל העסק ירד לטמיון, וכי מכל דבר צריך לדבר?! הרי רואים בענין הפרשיות שהיו בעולם, שהסתירו אותם, כי באמת אין שום צורך לדבר מהם, שהרי אין אלו מוסיפות כבוד לאף אחד. אמנם כן, לפעמים כתובים הדברים ברמיזה מחמת הצורך שבדבר, אבל אין מתעסקים בהם יותר מדי, כי אין מצוה להתעסק בהם. אף כאן, מה ענין יש לפרסם את הפרשה הכאובה

אתה לא התפללת ואני התפללתי. הרי שחזר בתקופת משה רבינו מה שהיה בדור המבול ומשה התפלל ובא הדבר לידי תיקון¹.

ובספר "אור החכמה"² (פרשת בשלח) האריך להסביר הדבר, ושם הוא כותב שנשמות אלו של דור המבול נתגלגלו כמה פעמים, כי באמת היו דור המבול צריכים לקבל את התורה, אלא שגופם לא היה ראוי לכך מפני שהיתה עליהם זוהמת החיצונים ולכן לא רצו לקבלו, על כן בא עליהם המבול ומתו. אחר כך נתגלגלו בדור הפלגה ובסדום, ועדיין לא נתבררה הזוהמה של גופם עד שנתגלגלו בישראל שהיו במצרים, ובמצרים נצרפו ביסורים קשים, בחומר ובלבנים ובכל עבודה קשה, ובהשלכת היאור דוגמת דור המבול, ומשה ניצל כנח במבול, שהרי אף אותו השליכו למים ומשו אותו, ועל ידי משה באו כולם לידי תיקון, שנתמרק זוהמתם ויצאו נקיים וטהורים, ואלו ס' ריבוא נפשות דור המדבר והיו דור דעה שהיו מבררים הדעת שלהם מדעות כוזבות ונעשו ראויים לקבלת התורה.

אין מוקדם ומאוחר בתורה

הנה כאן מבואר יסוד נפלא, כשלומדים את סדר הבריאה מתחילתו,

לא המשיך, אלא הכל נחרב ורק נח ובני ביתו נשארו, העולם הראשון נמחק לגמרי ואחר כך נבנה מחדש. והיות שהכל נחרב, נראה הדבר לכאורה שמדובר בכשלון אמיתי. הקב"ה אמר נחמתי כי עשיתים, ועשה מה שעשה...

וכמו כן בפרשת **כי תשא**, הקב"ה אמר למשה אמחה את כולם ר"ל מתחת השמים ואבנה ממך כלל ישראל, היינו גם כן כמו בפרשה זו. פחד פחדים! בני ישראל קיבלו את התורה, כל האומות ידעו ושמעו, היה זה היום המיועד שבשבילו נבראה כל הבריאה כולה, ולולא משה בחירו שעמד בפרץ היו כולם נאבדים ר"ל והיה הכל מתחיל מחדש, והרי זה כשלון גדול לכאורה. אכן זוהי התורה. התורה מלמדת אותנו דבר זה.

נשמות דור המבול קיבלו את התורה

האר"י הק' ז"ל אומר - בכמה מקומות בספריו הק' - שדור המבול באו כמה פעמים לעולם בגלגולי נשמה, והם היו דור המדבר והם אלו שקיבלו את התורה, ומשה רבינו היה ניצוץ של נח, וכפי שבעת המבול היה העולם צריך להחרב, כך בדור המדבר. ועל זה יש **במדרש** שהיה דין ודברים בין משה לנח מי גדול יותר, ומשה אמר לנח:

ת. ראה שעה"פ בראשית דרוש ד', שעה"ג הקדמה כט.

ט. להרה"ק רבי אורי שרגא פייבל מדובענקא זיע"א מתלמידי הרה"ק רבי קהת מוואריש זיע"ע ועוד זכה להקביל פני רבי דרבי' הבעש"ט הק' ומביא מה ששמע ממנו.

היסוד מוכח מתוכו

אמור מעתה: למבול היה תכלית גדולה. אלמלא כן ישאל כל דרדק: מה הועיל הקב"ה במה שהחריב את העולם מאחר שבנה אותו לאחר מכן מחדש? אם יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, למה יחשוב שעכשיו יתנהגו אחרת? הלא לא יעבור זמן רב עד שיחזור לסורם! אכן לפי מה שגילה לנו **האריז"ל, המבול ניקה את העולם**. היה כמות של רע בעולם, והיה חשבון מדוקדק של מים, כמבואר **בספרים** שהיה תתק"ס כנגד העולם כשיעור המקוה שהוא תתק"ס לוגין, ולכן איתא שהקרקע נמוח בעומק שלושה טפחים, ולאחר מכן לא היו הנסיונות קשים כל-כך כמקודם, שהרי כבר נתמעט הרע. ואחר כך היה להם נסיון של כפירה, זה היה דור הפלגה, עד שבאו למצרים ונתקנו, ונעשו ראויים לקבלת התורה, ואמנם אפילו לאחר קבלת התורה חטאו בעגל, אך על זה כבר אמרו **חז"ל** שלא היו ראויים לחטא זה, שהרי כבר פסקה זוהמתם לאחר כל מה שעבר עליהם במבול ובמצרים, אלא שמשמים גרמו להם כדי להורות תשובה לרבים. והגם שיש עדיין יצר הרע כפי שענינו רואות, אין הוא באותה מדרגה שהיה קודם לכן, ודבר זה הולך ומתפתח וחוזר על עצמו יום יום עד ביאת המשיח אז יהיה התיקון השלם.

לומדים אותו שוב ושוב, וכדמטו משמיה דהגאון **רבי נחום פרצוביץ'** זצ"ל ראש ישיבת מיר שמסכת יבמות לומדים רק בפעם השניה, כי בפעם הראשונה קשה לתפוס את כל המושגים הבלתי מוכרים ולהבין את הפרכות והפירוקים שבתוספות, ורק לאחר שלומדים את כל המסכת מתחילה עד סוף, אז אפשר להתחיל מחדש ולהבין. כך הוא בכל המסכתות, אך בעיקר במסכת יבמות שהמושגים חדשים. וכן הוא בלימוד התורה שבכתב, אחרי שלמד האדם פרשת וישב, מקץ, ויחי, ולמד שבני ישראל ירדו למצרים ויצאו וקיבלו את התורה, אז יוכל להתחיל ללמוד פרשת בראשית. כי לולי כן, אם ילמד רק פרשת בראשית ונח, יהיה לו קשה כל-כך ולא יוכל להבין מאומה, שהרי יראה הכל ככשלון, ויאמר לעצמו: דברים נשגבים הם ואין אנו מבינים אותם. ואם אמנם אמת היא שהם דברים נשגבים, מכל מקום רצון ה' שילמד האדם פרשת נח לאחר שלמד את כל השאר, והיינו שיבין **שיש סדר מסודר שהקב"ה מביא נשמות בעולם, ואותן נשמות צריכים לעבור כמה וכמה פעמים נסיונות כדי שיודרכו ויתמרקו, עד שיגיעו לאן שצריכים להגיע**, ודבר זה נעשה פעם ועוד פעם ושוב פעם, **עד שזה מצליח**, והרי זה כבגד מוכתם שעובדים לנקותו, עובדים פעם אחת ועדיין לא הצליחו להסיר את הכתם לגמרי, עובדים פעם שניה ושלישית, עד שהבגד יוצא נקי וצח.

התורה, הוא רואה בלי סוף כשלונות, ולא סתם כשלונות אלא כשלונות נוראים, וככל שהוא מתקדם בלימודו, הוא רואה איך הדברים מתעדנים ומתמתקים. לא תמצא בפרשת בראשית פסוקים מלהיבים כמו אלה שנמצאים בפרשת וזאת הברכה. אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה'. כי **כך הוא הסדר, בתחילה הדבר נראה גרוע ועם הזמן הוא הולך ומשתפר.**

השכל בא עם הזמן

קח לך משל מילד קטן ששוכב על הרצפה ובוטט ובוכה, ועוד לפני שחושבים מה לעשות עמו, הוא קם ושובר בחמתו כלי יקר. אם מבינים שאך ילד קטן הוא וככל שיגדל ילך השכל ויתחזק בו ויפסיק לעשות דברים כאלה, יכולים להירגע ולא לאבד את העשתונות נוכח דבר כזה. זהו הסדר, הקב"ה רוצה שזה יתחיל כך, ושהאדם ילך ויגדל והשכל יגדל עמו. כשלונות אמנם יצוצו אצלו עד זיבולא בתרייתא, אבל הם יהיו כל פעם במדרגה אחרת.

זהו סדר בריאת בריותיו של הקב"ה, בתחילה הנשמה חלשה והגוף חזק, ולאט לאט **כשהגוף מזדכך, הנשמה מתחילה להאיר.** לכן בפרשיות בראשית, נח, לך-לך, תמצא הרבה ע"ז, דור הפלגה, דור המבול, וכן הלאה. אין זה כשלון. להיפך, **זה היה התכנית לכתחילה, וכל פעם מתקדמים**

וצריך להדגיש, בני ישראל לעולם לא יחזרו למה שהיו קודם מתן תורה. אפילו יעבור על כל העבירות שבועולם, לא יוכל לחזור למה שהיה קודם מתן תורה, ולכן אתה רואה שיש לו תשובה אשר היא אחת ממצוות התורה, כי במעמד הר סיני פסקה זוהמתן.

את השמים ואת הארץ

הנה הקב"ה ברא עולם שמעורב בו רע, והכל לשם התכלית, וכמו שכתב ה'מאור עינים' על הפסוק "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ" שברא עולם שמצד אחד אפשר להגיע לרום המעלות ולהיות בעל רוח הקודש (ואין הכוונה דווקא להיות צדיק גדול, אלא כל אחד באשר הוא יש לו זמנים ומצבים מרוממים שבהם רוח הקודש מבצבצת בו, והרי צדיק הוא בחינה בעבודת ה', וכמו שיש מהבש"ט בפרשה זו, שכאשר האדם מקשר עצמו בכל לבו אל המצוה ומתענג עליה, הוא נעשה בבחינת צדיק יסוד עולם) ומצד שני הוא ברא את הארץ, וכפי שאתה מבין שאין שיעור למדרגות שאפשר להתעלות לשמים, כך תבין שאין שיעור למדרגות שאפשר לרדת בארץ. את השמים ואת הארץ. **ומדוע ברא הקב"ה כשלונות גדולים כל-כך? כי כשמתקנים עולם כזה, התיקון השלם גדול בהרבה, כי אז לוקחים את העולם מתוך החושך החשוך ביותר ומעלים אותו עד שהוא מאיר והולך.**

ובכן, כשהאדם מתחיל ללמוד את

האריז"ל הנ"ל הועיל נח בבניית התיבה בשביל הגלגולים העתידיים של אותן נשמות, ובלשונו: ואף שלא מצינו שפעל בהם לשוב, **נראה שהיו בהם הרהורי תשובה ע"י התיבה**, ואם כי לא יצא מכח אל הפועל, **הועיל על הגלגולים שנתגלגלו אח"כ** כידוע בספרי קודש.

הלא בסוף קיבלו בני ישראל את התורה, ואותן נשמות חזרו לבורא עולם, אלא שהוצרכו לעבור הרבה מהלכים, וכל המהלכים קידמו אותם לעבר המטרה.

אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור

אם למשל היה אחד מוכשר גדול אך לא רצה ללמוד תורה, דיברו אתו באופן כזה ובאופן אחר, ושום דבר לא הועיל, ואז לאחר שנתיים ימים, נתן לו אחד שיחה נלהבת ולמרבה הפלא דבריו קנו שביתה בלבו והתחיל ללמוד בהתמדה. ועכשיו מרגיש אותו נאה דורש טוב בלבו, כאילו הכל נזקק לזכותו.

ולמען האמת, הלה כבר היה דלוק כמעט לגמרי מכל אלה שדיברו אתו עד כה, ורק ניצוץ אחד היה חסר לו. תבין שהגם שהלהבת אותו, אילו לא היה שומע את כל מה ששמע עד כה, לא היית מועיל לו כלום בדיבורך. מבאר ה'שפת אמת': אף כאן, **נח הכניס הרהור תשובה בנשמות אלו, ואע"פ שלא הועיל להם על אתר, הועיל להם**

לקראת מתן תורה. ואף **לאחר מתן תורה** לא היתה התכנית שלא תהיה בחירה מעתה, כי אם לא תהיה בחירה, תתבטל התכלית, אלא **שהבחירה תהיה במדרגה אחרת לגמרי, שהרי הם מקושרים כבר עם הקב"ה, וכך הדבר ממשיך**, הם בונים את המשכן **והעולם נעשה יותר טוב ומזוכך מיום ליום.**

נח הכניס הרהורי תשובה בלבות בני דורו

ומזה אנו מבינים שכל פעם שאירע מה שאירע, התכלית נתקיימה, אלא שלא ראינוה באופן חיצוני עד לאחר זמן. ונביא בזה מדברי ה'שפת אמת' (פרשה זו תרמ"א): הנה **רש"י** כתב: הרבה ריוח והצלה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה, כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה מאה ועשרים שנה ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקדוש ברוך הוא להביא מבול לעולם, אולי ישובו. ולכאורה יש לשאול: ההצליח הדבר? שוב זה נשמע כמו כשלון, שהרי בסוף לא חזרו בתשובה, והראיה שהגיע המבול.

כתב על כך ה'שפת אמת': יתכן לומר **שכמה מהם עשו תשובה ע"י מעשה התיבה**, והם בכלל אשר בחרבה מתו שכתב **בזוה"ק פ' ויגש ע"ש**, רק שלא היו כ"כ זכאין לראות במפלת הרשעים כמו נח, ומתו מקודם.

אך יותר מזה כתב שלפי דברי

העליון על ידי בחינת השבת, והוא מעין הצלת נח כנ"ל.

הנה מגלה לנו ה'שפת אמת' **שעל ידי קיום התורה והמצוות ובפרט על ידי השבת מודיע האדם לכל שאי אפשר להנצל על ידי העיסוק בעניינים הגשמיים כי אם על ידי ההתקרבות אל הקב"ה**, ובזה הוא מעיד שיש אלוקים בעולם ובונה בזה תיבה, **ודעת זו נכנסת לעולם ונמצא מתקן את העולם**.

דמעותיה של אם שבורה

המגיד **רבי פסח קראהן** שליט"א סיפר: כידוע, לאחר השואה, היו רבים מהעולים לארץ ישראל מזניחים את דרך התורה. היה אז אחד שבנה את ביתו על טהרת החילוניות ואמרתו שגורה בפיו אכול ושתה כי מחר נמות. ויהי היום ובשכנותו הגיע לגור יהודי שומר תורה ומצוות מדקדק בקלה כבחמורה. לא עברו ימים מרובים והנה בנו של החילוני התחיל להתקרב אל השכן החדש, למד מדרכיו וחזר בתשובה שלמה. לא יכול היה החילוני לסבול זאת והזמין את שכנו לבית המשפט בתביעה שגזל ממנו את בנו.

אולם כשהגיע לבית המשפט אירע דבר פלא. השופט שהיה גם כן חילוני גמור, כשראה את התובע נכנס לאולם, התחיל לדבר אתו בשפת האידיש: האינך פלוני בן פלוני?! הלא שנינו

לעתיד כדי שבסוף תידלק בהם אש התשובה ויוכלו לקבל את התורה.

הן גם בשידוכים הוא כך, ובדרך כלל מתעוררות שאלות בהלכה בעבור כך. אחד הציע את השידוך, ועוד אחד הציע אותו, והשלישי דחף מאחור, ולמעשה הוא לא השתכנע. כעבור כמה שבועות הגיע שדכן חדש והציע אותו בפעם הט"ו והשידוך יצא לפועל. בוודאי זה יצא לפועל, כי עד כה קשה היה לו לקבל את ההחלטה, ועכשיו כשהציעו לו בפעם הט"ו, נגמר הדבר אצלו. כל העולם פועל כך.

בכל דור ודור בני ישראל בונים את התיבה

ראו נא לשונו הנפלא של ה'שפת אמת': וכדמיון זה **בני ישראל בגלות מעידין בכל יום על השי"ת ואומרים שהעולם יחרב, ושעיקר הקיום על ידי התורה הכל על זו הכוונה, שיתקרבו גם מהרשעים מי שראוי לכך**. והצלת נח היתה במצוה אחת, עשיית התיבה, כמו שכתוב ויעש נח כאשר צוהו. מכל שכן **בני ישראל בכח תרי"ג המצוות עתידין להנצל, רק שצריכין להתדבק בתורה, ושנדע כי הכל הבל וסוף העולם יחרב, ואז התורה ומצוות מצילין את האדם**.

הוא מסיים שם שגם שבת קודש הוא מעין תיבת נח, ובלשונו: וכמו כן **השבת קודש הוא בריחה שיכולין לברוח מן הטבע ולהתדבק בשורש**

שיהיה לעזר בעתיד לאותן נשמות שחטאו). זה היה השלב הראשון. השלב השני היה כשחטא כל הדור והגיע המבול, ואח"כ דור הפלגה וסדום וכו'. זה הולך לאט לאט לאט, עד שזה מגיע לשיא במצרים, ואז הם נגאלים ומגיעים להר סיני ומקבלים את התורה. כך הוא לאורך כל התורה כולה.

תפקידו בדור האחרון

ומעתה כשרואים שדבר זה ממשיך אף בימינו, כאשר לדאבון לב יש נשמות שיורדים מדרך התורה, נשמות מכל מיני בתים ובכל מיני אופנים, ויש כל-כך הרבה צער ועגמת נפש עד שאי-אפשר להשיג בשכל אנוש, מבינים שזה קשור למהלך הבריאה, **ואם יחזיק ראש ויתפלל על אותן נשמות שיחזרו בתשובה, מתוך רוגע ושלוה, יקיים בזה את תפקידו.**

לנח היה תפקיד. הוא ראה את בני דורו עוברים על העבירות החמורות ביותר כדאיתא **במפרשים**, ותפקידו היה לבנות את התיבה, וכך הכניס הרהור תשובה בליבותיהם, והיה לו הצלחה גדולה בזה. אמנם **יתכן שלפעמים יש לו לאדם הזדמנות לעשות יותר השתדלות מאשר להתפלל בלבד**, וכמו שאמרו חז"ל על נח שיתכן שהיה יכול לעשות יותר ולהגן על הדור, אבל **כמה שעשה, הועיל ללא ספק**. עם כל הכאה **בפטיש גרם שבסוף יעמדו על הר**

באים מאתו עיירה באירופה! אני מכיר אותך היטב, שנינו התדרדרנו ביחד. התחיל התובע לשטוח את תביעתו, אך השופט עצר אותו מיד משטף דיבורו וכה אמר לו: מה שבנך התקרב אל היהדות אינו קשור כלל לשכנך. זה קשור לאמך. אני זוכר כמה בכיות הייתה בוכה כשראתה מה יצא ממך. השופט פסק את פסקו וסגר את התיק.

אכן כן, סדר הבריאה הוא דבר זה. הנה פעמים הרבה משתמשים בביטוי "דמעות הסבתא הועילו לי". סדר הבריאה הוא. זה חומש רש"י. כך גילה **האריז"ל** שכך צריך ללמוד את התורה. ומוצאים זאת ללא הרף. **סדר הדברים הוא שהאדם מביא הרהור תשובה לעולם וממשיך בדרכו, ואחר כך בא יהודי אחר ונהנה ממנו**. כשאחד מתפלל על פלוני שיחזור בתשובה ואינו רואה שהוא חוזר בתשובה, אין זה שבאופן סגולי יתכן שהגם שזה לא עזר לו זה יעזור לנכדו, אלא זה סוד הקיים מששת ימי בראשית שכך יפעל העולם עד סוף כל הדורות, כי כבר אז נקבע שיבואו נשמות לעולם ואותן נשמות יחטאו, ויזדככו על ידי עונשים וכו', **ואז יחזרו בתשובה עד שיגיע התיקון השלם, אך זה לוקח זמן כפי מה שהקב"ה יודע עד שיבוא התיקון השלם**.

כשאדם הראשון חטא, חטאו עמו כל הנשמות (חוץ מאותן נשמות בודדות שברחו קודם החטא, ואף זה היה לתועלת הענין, כדי

תשובה לבות בני דורם, השפיעו לכל הדורות הבאים אחריהם. וכל פעם שהאדם מהרהר בתשובה, עוסק בתשובה, מתפלל לתשובה, הוא מכניס בכך הרהורי תשובה. הנה אנחנו רואים היום את התוצאות של הדורות הקודמים לנו, והרבה ממה שאין לנו יכולים לראות, נוכל לראותם בעתיד. אבל סדר זה התחיל מהיום הראשון של הבריאה. אין זה ענין של חיזוק שהארגונים המציאו כדי לחזק הורים שבורים. הוא מסודר מראשית הבריאה באופן זה. כל חורבן שאנו רואים, הוא רק כדי להגיע לשלב הבא.

הדרך אל ההצלחה רצופה בכישלונות

נסיים מעין ההתחלה שבאותה מידה ממש, **מי שפתח עסק או בית מסחר,** והכל ירד לטמיון, אין לו להתעלם מזה, אלא אדרבא, יש לו לדבר מזה, כי **אין זה טעות כלל.** אמנם יש הרבה פעמים שהאדם פתח איזה עסק ועשה בזה טעות גדולה, אך גם **אז הוא חלק גדול מהצלחתו, שהרי הוא לומד מטעותו, והרי זה התחלת הצלחתו בהמשך, ובעיקר הצלחתו ברוחניות.** אבל גם אם האדם לא עשה טעות חמורה, ולהיפך, **היה לו ביטול והכנעה והתפלל להקב"ה שינחהו בדרך הנכונה ושאל בעצת הצדיק ונתברר**

סיני ויקבלו דעת נכונה וראויה לקבל את התורה. והיה נחת רוח בעליונים ובתחתונים, הכל **בגלל הרהור התשובה שהכניס בהם.**

מוחנו קטן כל-כך ולכן אין לנו מבינים מה שנעשה, אבל שני דברים ברורים לנו מפני שאנו לומדים אותם מתוך הפרשה, האחד **שכל מציאות שנעשית בדור, כפשוטו ממש יש לה שייכות עם הדורות האחרים.** אין צריך להשתמש בביטוי "מה אנו מבינים? יש גלגולים!". לא, זה הרבה יותר פשוט מזה. יש סדר שלם. פקח עיניך וראה. אף השואה האיומה היתה חלק מזה. העולם חרב ונחרב, אך המשיכו הלאה. כל דור ונסיגונו, כל דור ועניינו, אך **הרהורי התשובה שבני האדם מכניסים משפיעים הלאה.**

הרהורי התשובה של בעל נועם אלימלך

הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א אמר: דער ראדינער¹ (החפץ חיים מראדין) היה מחזיק נועם אלימלך על שולחנו, והוא היה אומר שכל יהודי שיש לו הרהור תשובה בימינו, הוא בזכות צדיק זה בעל נועם אלימלך.

אכן אותם צדיקים שעסקו בתשובה כל ימיהם והכניסו הרהורי

1. הרה"ק מבעלזא היה נמנע מלהזכיר תיבות מן המקרא שלא מתוך הכתב ולכן קראו לחפץ חיים כן, וגם לחזון איש לא היה קורא בשם ספרו ולא בשם עירו המוזכר ביהושע יט, מה, אלא קראו בכינוי "דער גרויסער איד פון די קליינע שטאט".

יקדמנו ויקרבנו אל תכליתו. ואע"פ שאין רואים זאת באותו דור, אין שום צורך בכך, סוף כל סוף זה הולך ומצליח מיום ליום. ונמצא לפי זה שכבר בפרשת בראשית מרומז התיקון השלם, ולכן אמרו חז"ל על רוח אלוקים מרחפת על פני המים זה רוחו של משיח, כי מאז היום הראשון כבר התחיל התיקון להיעשות לקראת ביאת המשיח, ועבודה זו ממשיכה עד היום, וכבר קרובים אנו עד מאוד לתיקון השלם ולביאת המשיח במהרה בימינו אמן.

לו שזה מה שהוא צריך לעשות, ובסוף ירד הכל לטמיון ונחל הפסד גדול. למה כישלון? איזה כישלון? וכי כישלון יותר גדול הוא מהמבול?! אלא מאי, כל דבר פועל בצורה זו. **כשהאדם רואה שהביא עליו חורבן, הוא לומד מה שצריך ללמוד, וממילא הוא הולך ומתקרב להקב"ה,** והרי הוא ממשיך בזה את סדר הבריאה.

וכן הוא לענין שאר הדוגמאות שהבאנו לעיל. **הקב"ה קבע מתחילת הבריאה, שכל דבר שיארע לאדם**

מדור שבת קודש

לע"נ ר' יעקב שמואל ב"ר אלתר אהרן ז"ל
נדבת משפחת פרייליך הי"ו
פטרוני מדור שבת קודש

יום ה' בראשית - כ"ד תשרי ה'תשפ"ב

חייב אדם להעביר הסדרא שמו"ת

אחת מן המצוות והיא עיקר ויסוד שכולן נשענות עליו היא מצות לימוד התורה, כי בלימוד יידע האדם המצוות ויקיים אותן. ועל כן קבעו לנו **חכמינו זכרונם לברכה** (ב"ק פב, א) לקרות חלק אחד (כלומר, פרשה אחת) מספר התורה במקום קיבוץ העם שהוא בית הכנסת, לעורר לב האדם על דברי התורה והמצוות, בכל שבוע ושבוע עד שיגמרו כל הספר, ולפי מה ששמענו רוב ישראל נוהגים היום לקרותו כולו בשנה אחת. ועוד חייבנו **חכמינו זכרונם לברכה** לקרותו כל אחד ואחד מישראל בביתו בכל שבוע ושבוע כמו שקורין אותו במקום הקיבוץ, וזהו אמרם זכרונם לברכה לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור, כדי שישכיל בדברים יותר בקרותו אותו בביתו.

מבואר מדברי החינוך שמתעם זה לא

לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור

היות שמתחילים את התורה מבראשית, הזמן גרמא לעסוק בחיוב זה המוטל על האדם להעביר הסדרא מדי שבוע בשבוע שנים מקרא ואחד תרגום, וכדאיתא במסכת **ברכות** (ת, א): "אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי: לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום, ואפילו עטרות ודיבן (שנראה שאין התרגום מוסיף בהם כלום), שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו". וכן נפסק להלכה.

כדי שישכיל בדברים יותר

ובספר החינוך בהקדמתו נותן לנו המבט הנכון על מצוה זו, וזה לשונו:

מצוה או יז) וזה לשונו: וכשקורא שנים מקרא ואחד תרגום, **ישים לבו ועיניו להתבונן במה שקורא. הן במצות התורה, הן במדות, הן בדרכי מוסר, הן בכל תועלת אשר יוכל להוציא מכל ענין וענין. ויקרא, כדי ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.**

הנה השל"ה הק' מזהיר אותנו שלא נקרא שמו"ת במרוצה רק כדי לצאת ידי חובה, אלא נקרא במתינות ונתבונן במה שנוגע לנו לדעת את ה' ולעבוד אותו. הן רבות המה ההשקפות העקומות שהשתרבו בקרבנו וסבורים שמקיימים בכך מצוה, והרי על ידי לימוד התורה, יכול כל אחד לראות בגלוי שהשקפות אלו עקומות ומעוותות. אם כן מי פתי להפסיד את ההזדמנות להתבונן במה שהוא קורא וליישר את השקפותיו. הרי לימוד קל הוא, חומש עם רש"י, וכי גם זה לא ילמד האדם!?

הן אמר אחד בהאי שתא שבליל הושענא רבא בעת אמירת משנה תורה, גמר אומר בנפשו במקום להסתכל בכל עת כמה דפים עדיין נשארו לו, להתבונן במה שהוא קורא, והנה כמה נפעמה רוחו כשנתגלתה לו נעימות התורה והרגיש איך משה רבינו מדבר אליו, מחזקו ומעודדו ומנשא אותו על כנפי הרוח.

הסתפקו חז"ל בקריאת הפרשה בבית הכנסת, ולכאורה היא עדיפה על הקריאה בבית, שהרי בבית הכנסת היא נקראת בציבור ומתוך הספר התורה, מה שאין כן בבית, משום שבבית יכול האדם להתבונן יותר במה שהוא קורא וללמוד כפי מה שנוגע אליו, מה שאין כן בבית הכנסת שהחזן רהיט בקריאתו ואין השומע יכול לעצרו כשאינו מבין.

ואפשר לומר בדרך צחות שזהו "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור" שעל האדם להשלים את מה ששמע בקריאת התורה. אמנם שמעת ויצאת ידי חובה מדין שומע כעונה, אבל עכשיו אתה צריך להחדיר את מה ששמעת בעצמותך ולראות כל דיבור ודיבור איך הוא נוגע אליך. הרי כל אחד יש לו את הדברים שהוא מרגיש שממש יוכל למצוא נוחם לנפשו, והקב"ה הלא נתן את התורה באופן שכל אחד שיתיישב ללמוד אותה לשמה, יזכה לסייעתא דשמיא שיתגלה לו מה שנוגע אליו ומה שיכול להאיר את נשמתו^{יא}. לכן נצטווה האדם להשלים את פרשיותיו עם הציבור, כדי שישכיל בדברים יותר, כלשון החינוך.

יתבונן במה שקורא

בדומה לזה איתא בשל"ה (שבת נר

^{יא} וכנודע מדברי החתם סופר' עה"פ גם עדותיך שעשועי אנשי עצתי (ה"ד בדרשותיו לסוכות שנת תקכ"ן בהגהה). ראה עוד 'אגרא דכלה' בראשית (ז"ה מסרה וירא אלקים את האור). ומיוסד על מה שאמרו ז"ל במדרש תנחומא (יתרו): אם בקשת ליטול עצה מן התורה הוי נוטל.

לשמור ולעשות. ובכן ישנם אנשים שאומרים כל יום פעמיים באהבה שמע ישראל אך לא עלה ברעיונם אף פעם לכוון בעת אמירת "ולא תתרו אחרי לבבכם" שתחשב להם לזכות לסייעתא דשמיא להנצל ממראות אסורות, והרי בשביל זה ניתנה לנו מצות ק"ש, שנסיק על ידה ללמוד וללמד לשמור ולעשות. אומר לנו השל"ה הק' שזה היה עיקר התקנה גם בקריאת שמו"ת.

יצר הרע המכונה 'עניינים'

יש יצר הרע שאפשר לכנותו יצר הרע דעניינים. כשהוא רואה שיש משהו שנחוץ מאוד להצלחת האדם בזה ובבא, ומן הסתם ירצה האדם לעשותו, הוא בא אליו ומספר לו שיש בדבר זה עניינים מעניינים שונים, הכל כדי שישם מעייניו באותם עניינים וישכח את העיקר. וכפי שכתב בספה"ק **מאור ושמש** (שבועות ד"ה וכל העם רואים), שכמה כתות מישראל היו עסוקים בעת מתן תורה בקולות וברקים שהיו שם, וכן יש בכל שנה בשמחת תורה, שהיצר הרע גורם לבני אדם להיות עסוקים בכל מיני עניינים חיצונים וטפלים, העיקר שלא יהיו עסוקים בדבר עצמו. אף כאן, היצר הרע מפתה את האדם להעביר את הסדרא שמו"ת כשהוא עטוף בעניינים שונים, ובדרך משל, שיקרא את הכל בבת אחת דווקא וביום שישי אחרי המקוה דוקא, ובלי להפסיק בדיבור, ואם יפסיק יחזור להתחלה.

להבין ענין המצוות שבכל פרשה

עוד כתב השל"ה הק' בהקדמתו לחלק תורה שכתב: **בענין גודל המצוה שציוו רבותינו ז"ל להשלים פרשיותיו שנים מקרא ואחד תרגום, בודאי הכוונה הוא ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.** על כן צריך האדם לידע ולהתבונן בכל פרשה ופרשה, ולהבין ענין המצוות הכתובים בזאת הפרשה, הן מצות עשה הן מצות לא תעשה עד תשלום כל התרי"ג. אף שהרבה פרשיות הן שלא נמצא שם איזה מצוה, ואף שאינה מצוה פרטית מתרי"ג, מכל מקום היא מצוה רבה והיא ענף ממצוה שהיא נמנית בתרי"ג, עכ"ל.

לדוגמא הלומד פרשת בראשית או פרשת נח, הוא לומד להאמין בהקב"ה ומקיים מצות אנכי ה' אלוקיך, וכן הוא לומד שאסור לגנוב, ועוד לומד ענין שכר ועונש. ועל זה הדרך כל שיתבונן האדם יראה שחוץ ממה שהוא מקיים מצות תלמוד תורה על ידי קריאת פרשיות התורה, הוא גם קורא אותן לשמור ולעשות ולקיים.

מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות

והאמת שבדברי השל"ה הק' מונח יסוד נפלא. הנה התנא אמר **באבות** (פ"ד מ"ה) הלומד על מנת ללמד, מספיקין בידו ללמוד וללמד, והלומד על מנת לעשות, מספיקין בידו ללמוד וללמד

לראשונה בחייו. קודם ליום הראשון הכין את החומר הנלמד במשך שש שעות ואסף משלים וציורים, הכל כדי להתחיל ברגל ימין. בדמיונו חזה כי הנה מחר יהיה בכיתתו מעמד הר סיני ממש. אך כיון שהגיע היום המיועד והתחיל לשאת את שיעורו, מיד התחילו הילדים להשתובב ולא הצליח להוציא אף לא הגה אחד מפיו. איזה צער! איזו עגמת נפש! וצערו הולך וגדל ככל שהוא רואה את המלמד בכיתה המקבילה (parallel) בעל ט"ו שנות נסיון שמלמד את הילדים ברוגע ובנעימות וכולם מקשיבים לקולו ואין פוצה פה ומצפצף, וכל זאת למרות שלא הכין שש שעות ואף לא רבע מזה. הוא ניגש אליו ושואל: היכן היושר? אומר לו אותו מלמד: שמע נא ידידי, יש לי כבר ט"ו שנות נסיון, ולמדתי כללים, יש דברים שמועילים לייסד משמעת (discipline) אצל התלמידים ויש דברים שאינם מועילים. להכין את החומר במשך שש שעות הוא אמנם דבר חשוב מאוד ומורה על רצינות, אבל אין זה מכריח שתוכל לייסד משמעת בכיתתך. עשה נא מצוה, אומר לו אותו מלמד, לא אתי תעשה מצוה ולא עם המנהל, אלא עם עצמך, אם רוצה אתה להנעים לך את חייך, למד קורס אחד ואז תראה שאתה תאהב את התלמידים והם יאהבו אותך ודבריך יקלטו במוחם ולבם...

נניח שהמלמד דגן התווכח עם המלמד של הכיתה המקבילה במשך שנתיים ימים וטענתו תמיד בפיו שאין

הן אמת שיש למצוא אצל הצדיקים שהיו נוהגים כך, אבל אצל אנשים כערכינו יכול לנבוע מעצת היצר, כי האדם הפשוט שעושה כן, לפעמים בתחילה יוכל לעמוד בזה, כשיזדמן לו איזה שבת שבע ברכות וכדו' ולא יעלה בידו לנהוג כן, יוותר לגמרי. אך יותר גרוע מזה, הלא הוא יפסיד מחמת כן ללמוד את יסודות היהדות, שהרי יהיה עסוק בכל עת בהסתכלות על השעון, וכבר יתכן שימצא את עצמו בגיל חמישים ודברים מפורשים המופיעים בפסוקים יהיו מחודשים אצלו, וכל זה משום שמעולם לא השכיל לשים לב למה שהוא קורא בעת אמירת שמו"ת.

להנאתך ולטובתך

החינוך והשל"ה הק' אומרים לנו: קריאת שמו"ת היא דבר יקר ביותר. עשה נא טובה לעצמך והקדש לה מספיק זמן כדי שתוכל לעשותה במתינות. ואכן מסיבה זו חשוב כל-כך שהשקפת האדם על קריאת שמו"ת תהיה נכונה וישרה, ובהתאם לכך יסדר לעצמו איך ומתי לעשותה. הרי הקב"ה קרוב אליך מאוד ונתן לך את תורתו כדי שתועיל לך במצב שלך, אינך רשאי להתעלם מזה. עליך ללמוד חומש עם רש"י ושאר מפרשים, ולא לשם ידיעה בלבד או לשם סגולה (הגם שכל אלה אמת), אלא משום שיחסר לך ביראת שמים אם לא תלמד אותם.

דמו בעצמכם אחד שנתמנה למלמד

הלוואי יהיו לי שלוש, יש לי כהנה וכהנה. יאמרו לו: דע לך שאם תלמד חומש רש"י תמצא פתרונות לכל בעיותיך, ואם תלמד אוה"ח הק' תתיישרנה השקפותיך והכל יבוא אל פתרונו. אינך מאמין בזה מפני שלא ניסית, וכשתנסה תראה עד כמה הדברים נכונים ואמיתיים. ובכן אל תתחיל ביום שישי אחר הצהריים, כי אם תתחיל אז, לא תמצא את הזמן להתבונן בפסוקי התורה וללמוד פירוש רש"י.

ירא שמים יוצא ידי שניהם

הן כך כתוב בשו"ע (או"ח רפה, ב) וירא שמים יקרא תרגום וגם פרש"י. ואמר על זה הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א: אין הפירוש שירא שמים לומד את שניהם, אלא שהרוצה להיות ירא שמים לומד את שניהם. והדברים פשוטים, שהרי רש"י הוציא מן המקראות את מה שנחוץ לאדם לדעת בשביל חייו כמו שהרב בשיעור ההלכה שלו בוחר את ההלכות הנחוצות לשומעיו. ויש להדגיש שוב: בתחילת דרכו של אדם, כשאף פעם לא למד חומש באופן זה, אין הוא יודע על מה מדובר. הוא אומר: אני לא זכיתי לראות שהדברים נוגעים לי. אמנם הסיפורים עם יעקב ויצחק מעניינים מאוד, אבל מה הם נוגעים לי. לכן אומרים לו: ככל שתלך ותתמיד בלימודך באופן זה, ילך לימודך ויערב

לו זמן וכסף בשביל קורס כזה, אך לאחר שנתיים כשבאו לו מים עד נפש כי המנהל איים עליו לפטרו ממלאכתו, הסכים להשתתף בקורס, אך בפועל ישב שם עם משניות כלים ומלמל, כי קיבל על עצמו לסיים מסכת כלים עבור נשמת זקנו. הוא באמת היה בקורס ואף שילם עבורו טבין ותקילין, אבל מלמל אז פרקי משניות, ואף המעט ששמע, לא התייחס אליו ברצינות כי נדמה לו שכבר יודע את הכללים מימים ימימה. הוא מסיים את הקורס בשעה טובה ומוצלחת, ושוב מוצא את עצמו מתייסר ביסורי נפש, היתכן שעדיין איני יכול לייסד משמעת בכיתתי?!

אם ראית גנב ותירוץ עמו

לדאבוננו אף אנו מתנהגים בדומה לאותו מלמד טיפש. הרי התשובות לכל בעיות החיים שלנו מופיעות בפסוקי התורה. ולא בדרך רמז וגימטריא, אך האדם אומר: מה אעשה? אין לי זמן להעביר את הסדרה. יש לי משפחה ברוכת ילדים ב"ה ואיני יכול להתאכזר עליהם, איני יכול לברוח מהבית לשתי שעות. אכן אני מבטיח לעצמי להעביר את הסדרה בליל שבת אחרי הסעודה, אך תמיד אני מוצא את עצמי נרדם על החומש. כל התואנות האלה נכונות כל עוד האדם סבור שמדובר בסגולה בעלמא. יקראו לו ויבקשו ממנו לפרט שלוש בעיות שיש לו בחייו, יאמר:

העצות לבעיות חייו שנמצאות בפרשת בראשית, וכי אינו חבל?! יחשוב האדם מה היה קורה אם היה נודע לו שהיתה איזו חלוקה, חילקו לכל משפחה אלף דולר, והוא לא ידע ולא שמע, איך היה מרגיש אז? נו, מה ההבדל? הרי לפי הפשט התרגום ניתן לנו כדי שנבין את התורה, כי זה היה שפת ההמון, ולכן אנו צריכים לקרות שנים מקרא ואחד תרגום, ומהאי טעמא ירא שמים לומד גם רש"י.

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ - הכרת הטוב

קחו לכם דוגמא: בפסוק נאמר "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלוקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה", ופירש רש"י: טרם יצמח - עדיין לא צמח, ובשלישי שכתוב ותוצא הארץ, על פתח הקרקע עמדו עד יום ששי, כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר? לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים.

הנה דברי רש"י אלו כוללים הרבה מאוד ואפשר להרחיב בהם עוד ועוד, אך ראשי הפרקים הם שדרכו של הקב"ה בהנהגת הבריאה להכין שפע לאדם ולא להראותו לו, וזאת כדי שיתעורר האדם להתפלל אליו, ורק

לך. והרי זה דומה ללימוד הגמרא והתוספות, כי גם שם הלומד המתחיל שעדיין אינו יודע איפה מסתיימת הקושיא ואיפה התירוץ, אינו מוצא בהם טעם, אבל אחר כך כשהוא מתחיל להבין, הוא מוצא בהם טעם נפלא של עונג.

זכורני בבחרותי, כשהייתי במחה קיץ באמריקה, ערב תשעת הימים. היו שם כמה מכונות כביסה ומטבע הדברים התור היה גדול לכבס את הבגדים לרגל תשעת הימים הממששים הבאים. הלכתי לכבס את בגדי באמצע סדר הלימוד, ולמזלי המשגיח תפס אותי. הוא שאל אותי לאן אני הולך ועניתי לו: אני הולך לכבס את בגדי, כי המכונות תפוסות כל הזמן ואין לי ברירה אלא לכבס את בגדי באמצע הסדר. אמר לי המשגיח בזה הלשון: בשביל המשגיח הוא תירוץ נפלא ומתקבל, אבל אתך מה יהיה? סוף כל סוף הפסדת סדר לימוד, ומה יהיה עם כל הידיעות שהיית יכול לרכוש בשעה זו?

דבריו נחרטו במוחי משום שיצאו ממקום אמיתי שבלב, והם מלווים אותי עד היום. האדם יכול להמציא תירוצים וחשבונות בלי סוף, אבל בסוף מי יפסיד מזה? אך ורק הוא מפסיד מזה. תירוצו עמו ששמחת תורה היה ביום שלישי ובחול"ל ביום רביעי, ועד שמצא לו זמן לנשום כבר הגיע פרשת נח. הוא צודק מצד עצמו, אבל מה יעשה עם כל

תחת טובה, אתה גומל בזה טובה להקב"ה.

הנה כשהאדם חי עם זה, נעשים חייו מלאי שמחה, כי הוא מבין שלא רק כאנשים מטיבים לו הוא נסבב על ידי הקב"ה, אלא גם כשהם מריעים לו, הכל נעשה על ידי הקב"ה לטובתו, והוא מבין שעליו להכיר טובה להקב"ה שעוזר לו להזדכך ולהתעלות. הא לנו דוגמא אחת של דיבור ברש"י שנוגע לאדם בכל עת ובכל שעה, ובכל פרשה ישנם דיבורים כאלה למכביר.

קריאת שמו"ת כדבעי רק על ידי תשלום מחיר

כעת נשלים את דברינו בענין אחד נחוץ. הנה למדנו בקיץ במסגרת שיעורי הבטחון בענין שינוי הרגלים, ונתבאר שאחת מהסיבות שבני אדם אינם מצליחים לשנות את הרגליהם היא משום שאינם לוקחים בחשבון בשעת לקיחת הקבלה שיצטרכו לשלם מחיר. האדם רוצה בדרך משל לקבל על עצמו לקום כל יום באשמורת הבוקר. קבלה נפלאה, אבל כדי שהקבלה תעמוד במבחן המציאות, עליו להיות מוכן לשלם עבורה את המחיר, והמחיר כולל לוותר על כל מה שעשה עד כה בלילותיו כגון לנהל שיחות נעימות עם בני משפחתו וכדו', וכן לוותר על אכילה בשעה מאוחרת או על אכילת מאכלים כבדים במשך כל

כשיתפלל אליו, אז יבוא אליו השמע שכבר עמד מוכן ומזומן להגיע אליו, וכל זה משום שתכלית הבריאה שיכיר האדם את בוראו. לכן הקב"ה בורא חסרון, ואינו חסרון אמיתי, אלא פירושו שהשפע נעלם מעיני האדם, ועל ידי כן מתעורר בלבו צורך גדול לאותו דבר, ומתוך כך הוא פונה אל הקב"ה ומתפלל אליו, וכשהוא נענה, הוא מכיר לו טובה וכך הוא נעשה קשור אל הקב"ה בכל עת והבריאה מגיעה אל תכליתה.

וכתב מהר"ל (גור אריה) על דיבור רש"י זה: כלומר, ואסור לעשות טובה לאיש שאין מכיר בטובה, ולפיכך כל זמן שלא היה האדם לא המטיר.

הדרך לחיים מאושרים

מדובר בוודאי בסוגיא גדולה, אך ניקח פרט אחד מתוכה. הנה החובת הלבבות כתב שכל היהדות מיוסדת על הכרת הטוב להקב"ה ומטעם זה צריכים בני אדם להכיר טובה זה לזה, והנה בדרך כלל נוטים לפרש שמתוך שיכיר האדם לזולתו, יתרגל להכיר טובה להקב"ה, אך המתבונן בדברי רש"י אלו מבין שהוא הרבה יותר מזה, והוא כי האדם אינו נפרד מהקב"ה אלא חלק הוא ממנו (חלק א-לוה ממעל), וכשהאדם מכיר טובה לאדם, הוא מכיר בזה טובה להקב"ה. הקב"ה סיבב שפלוני יחשוב עליך ויטיב לך, ובשעה שהוא מטיב לך הקב"ה נמצא אצלו, ולכן כשאתה גומל לו טובה

כל-כך על קריאת שמו"ת כדבעי.

מצטדק האדם ואומר: הלא דובר אמת אנכי ואמת היא שאין לי פנאי. אכן זהו הזמן שיקח חלק מחייו ויקדישנו להעביר הסדרה עם פירוש רש"י. ואע"פ שהדבר קשה לו עד מאוד, יותר על אחד מהדברים שהוא עושה במשך היום ובזמן שיתפנה לו יעביר את הסדרה. הבה נעשה חשבון פשוט: אינך מדבר כלל שיחת חולין במשך היום? אינך מכיר כלל את חדשות העולם? אה, מפעם לפעם אתה קורא חדשות, ומה נקרא אצלך מפעם לפעם? אין נעים לך לדבר על זה, שהרי אתה קובע עתים בזה בבוקר בערב ובצהריים חוק ולא יעבור. תוותר מעט מקריאת החדשות, תוותר על רבע שעה מעבודתך, וכבר כתב בספר **חסידיים שעל האדם לוותר אפילו מסדר לימודו בשביל להעביר את הסדרה**, תוותר על שינתך, תוותר על אכילתך. כי כן אתה צריך לשלם מחיר, וכל עוד לא תהיה מוכן לכך, לא תוכל להצליח בקבלתך.

תשלם את המחיר על ידי שתיפרד מדבר שהיה נראה לך עד כה חשוב מאוד, ואז **תלמד את הפרשה תוך כדי תפילה לה' ויפתחו לך מעיינות החכמה, וכשתגיע לשמחת תורה, תגיל ותשיש בזאת התורה שהתאחדת עמה.**

שעות היום, כי אלו יפריעו לו לקום באשמורת הבוקר, ובכן **אם יקח הכל בחשבון ויהיה מוכן לשלם את המחיר המלא, אז יוכל לשנות את הרגלו.**

כך הוא ממש **בענין העברת הסדרה שמו"ת**, דהיינו באופן האמור, **במתינות והתבוננות ועם פירוש רש"י, ובאופן של שאיבת חיות ושייפתחו לו מעיינות החכמה למצוא רעיונות נפלאים** שיועילו לו להגיע לאהבה ויראה וענוה, עליו להיות מוכן לשלם מחיר. **אם תסכים לשלם את המחיר, תוכל להתפלל ותזכה לסייעתא דשמיא, אך אם לא תבין שעליך לשלם מחיר, אפילו תתפלל לא יועיל לך שהרי אינך עושה את החלק שלך להרבות בשיבה.**

ומה נקרא לשלם מחיר? קודם כל תדע שאינך יכול להתחיל בלי חשבון. יש אמנם שבועות שבהם אפשר לסמוך על שבת עצמה, כגון בפרשיות קטנות ולילי שבתות ארוכים, אך אל תבנה על זה, כי אם תבנה על זה מה תעשה כשלא יסתדר לך? והרי היצר הרע מכיר אותך, ואם שבוע או שבועיים לא תתחיל קודם, תשכח לגמרי שזו היתה קבלתך. עליך לקבוע לעצמך סדר קבוע, ואל תוותר על זה בכל מחיר, הרי אתה רוצה ללמוד מה שכתוב בתורה. הרי יהיה לך אמונה ובטחון, וממילא יהיה לך כסף ודברים יותר מועילים מכסף. ובכן, אל תוותר מהר

מדור הילולא דצדיקיא

לזכות דוד בן פיגא

ערב שבת קודש פרשת נח - ג' מר חשון ה'תש"פ

הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א

ג' חשון תרי"א

נשמת רבי ישראל בעש"ט

רבי אהרן משה מקאמיניץ זצ"ל י"ב עלה לארץ ישראל בערוב ימיו, והנה נמצא ממנו מכתב שכתב לנכדו הנמצא בחו"ל, וזה נוסח המכתב: לנכדי הרב וכו' רבי צבי אריה, אם יעלה על דעת אדמו"ר הקדוש מרוז'ין לקבוע דירתו במדינת וואלחייע (סביבת מגורי הנכד) תהיה אתה מהקודמים לפניו לרחוץ רגליו ולשתות מימיו, כי השגתי אותו

בשנת ת"ר לחיי נח בעידן דאתפתחו מעיינא דחכמתא דלעילא ומביע חכמתא דלתתא" וצאל המערה (אולי כוונתו למערת הרשב"י), שהוא נשמת **רבי ישראל בעש"ט הקדוש** וכמבואר ב'תולדות'.

עוד הוא מוסיף שם במכתבו לנכדו: **ואין אתה יודע מעלתו וגדולתו בבית דין הגדול שבירושלים של מעלה, שכולם יראים מלפניו ומבקשים טובתו, ועליו נאמר ישראל אשר בך**

יב. הרה"ק רבי אהרן משה מגזע צבי זי"ע מבראד, מהאריות שהסתופפו בצל הרה"ק ה'חזוה' מלובלין, ה'שרף' מסטרעליסק, ותקופה מסויימת היה מבאי ביתו של ה'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע. בערוב ימיו עלה לארה"ק והיה הראשון ממאורי החסידות שהתיישבו בעיה"ק ירושת"ו ונחשב מייסד היישוב החסידי בירושלים. האגרת ששגר לנכדו הרה"צ רבי צבי אריה ז"ל בבוטושאן נדפס בהקדמת ספר 'מגדל דוד' להרה"ק רבי דוד שלמה מטולטשין זי"ע, תלמיד הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז ושל רבי שלום שכנא מפראהבישט זי"ע.

יג. עפ"י הזוה"ק (ח"א קיז, א) בענין הכתוב בפרשת נח שנפתחו המעיינות בשנת ת"ר לחיי נח, שהוא מרמז כי בשנת ת"ר יפתחו מעיינות החכמה. וכבר דיברו הצדיקים בענין דברי הזוה"ק, יש שאמרו שהכוונה לגילוי תורת החסידות על ידי הבעש"ט ותלמידיו, ויש שאמרו שגם צד הקליפה שאבה את כוחה ממעיינות אלו, ולכן החלה חכמת הטכנולוגיה להתגלות אז.

רואים אנו מזה ש**ככל שהצדיק גבוה יותר כך מעשיו נסתרים ונעלמים יותר**. המדרגה הראשונה היא ישרים, ואצלם אפשר לשמוע עדיין גדלות מפייהם. המדרגה השניה היא צדיקים, ואצלם אי אפשר לשמוע מפייהם, אך אפשר לראות עדיין את שפתייהם נעות, בשפתי צדיקים תתברך. המדרגה השלישית היא חסידים, ואצלם אי אפשר אפילו לראות את שפתייהם נעות, ורק לשונם נעה בבית הסתרים. והמדרגה הרביעית והנעלה ביותר היא קדושים, שאצלם אפילו הלשון אינה נעה, **כי הם עובדים את ה' בקרביהם הטמונים בתוך בטנם**.

לכן שאלו חז"ל כיצד ידעה השונמית שאלישע הוא איש קדוש, כי אם הוא באמת קדוש הלא הוא עובד את ה' בסתר פנימיותו, ואם כן איך ידעה שהוא קדוש, ועל זה השיבו האמוראים שהיו לה סימנים בדבר.

הנה כי כן, על הרה"ק מרוז"ן ידוע שהנהגתו היתה נסתרת מאוד, ובעוד מבחוץ התנהג בגינוני מלכות, בפנים היתה האש יוקדת.

עשר פעמים מסירות נפש

בפרשת אחרי כתב **האזה"ח הק'** בענין מיתת נדב ואביהוא בזה הלשון: נתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, והנה הם שוים

אתפאר בשמים ממעל ובארץ מתחת, ואין כל העולם כולו כדאי לספר בשבחו אפילו כטיפה מן הים הגדול, ודי. עכ"ל המכתב.

הנה אנו אין לנו השגה בצדיקים, אבל אנו יכולים לקרות את מה שכתבו תלמידיהם הצדיקים, ובזה אנו מקיימים מצוה, כי מצוה היא לספר בשבחן של צדיקים וכמו שכתוב הללו את שם ה' הללו עבדי ה', כי על ידי שמשבחים את הצדיקים, רואים את כוחו וגדולתו של הקב"ה שברא נשמות כאלה.

איש אלוקים קדוש הוא

אכן מצאנו דיבור נאה בענין זה ממש מצדיק זה עצמו. כשאלישע הנביא התארח מפעם לפעם בבית האשה השונמית, פנתה האשה לבעלה ואמרה: הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש הוא עובר עלינו תמיד. שואלים **חכמינו** (ברכות י, ב): כיצד ידעה שהוא איש קדוש? ומתרצים: רב ושמואל, חד אמר שלא ראתה זבוב עובר על שולחנו, וחד אמר סדין של פשתן הציעה על מיטתו ולא ראתה קרי עליו. נשאלת השאלה: מה הפירוש כיצד ידעה, וכי קשה הוא לראות על האדם שהוא מתנהג בקדושה ובטהרה!?

השיב הרה"ק מרוז"ן: בשבת אנו אומרים "בפי ישרים תתרום ובשפתי צדיקים תתברך ובלשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל",

**השיג את התורה דרך רמ"ח אבריו
ושס"ה גידיו**

הגאון בעל ישועות יעקב זצ"ל אבד"ק לבוב, שאל מהרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א למה הוא נוסע אל הרה"ק מרוז'ין, מה אתה רואה אצלם? הרי סתום וחתום הוא! אמר לו הרה"ק מרימנוב: **אני נוסע ליהודי שהוא קדוש כל-כך, עד שהוא משיג את כל התורה כולה דרך רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו.** התכוון על דרך מה שכתב הרה"ק מברדיטשוב זי"ע שהנשמה יכולה להשיג את כל התורה כולה מאליה, אלא שהגוף מסתיר, ואכן האבות הקדושים השיגו את הכל מאליהם, ועל זה אמר שגם הרה"ק מרוז'ין לגודל קדושתו השיג את הכל מאליו בלי שום דבר המסתיר.

הרגיש בצערן של ישראל

הרה"ק מרוז'ין היה נשמה כוללת, נשמה שכל נשמות ישראל כלולים בה, ובכן ישנם סיפורים ועובדות לרוב בהם רואים כמה דאג והתמסר לכל נשמה יהודית. הרה"ק מסקולען זיע"א כתב במכתב, שהרה"ק מרוז'ין התבטא פעם: אם ליהודי אחד בסוף העולם כואבת האצבע הקטנה, אני מרגיש זאת. כך היה מרגיש בצערן של ישראל ומתפלל עבורם.

למיתת כל הצדיקים, אלא שההפרש הוא שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם ואלו הם נתקרבו לה. והפטיר האוה"ח הק' בדבריו המפורסמים שקשים להשגה: ואודיע למתבונן בפנימיות השכלת המושכל, שהשכלת ההשכל תשכיל ההשכלות, ובהשכל בהשכלתו, ישכיל, שמושכל מושכל ההשכל, וכשישכיל בהערת עצמו, ולא עצמו, ישכיל, שהמושכל מושכל ממושכל, בלתי מושכל מהשכל, והשכילו למשכילים ביחוד, השכלתו בסוד נשמה לנשמתו, ואז מותריו יהיו עטרי מלכים וכסאם.

ובספר **'היכל הברכה'** (פרשת ויקרא) כתב הסבר שלם על זה, ואחר כך כתב שהוא ירא שמא לא השיג אפילו חלק אחד מיני אלף מכוונת האוה"ח הק', אך די לי בזה. אכן הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זיע"א אמר בשם חותנו (בזו"ש) הרה"ק מרוז'ין זיע"א, שכאשר האוה"ח הק' כתב תיבות אלו, היו לו עשר פעמים מסירות נפש, והוסיף הרה"ק מרוז'ין: **בימינו יש יהודי אחד שכל פעם שהוא קורא שמע ישראל, יש לו עשר פעמים מסירות נפש.** והתכוון על עצמו. הוסיף על זה חתנו: ובימינו יש יהודי שיושב על 'שטוהל' (כסא נוח) ובחוץ אין רואים מאומה, ואף הוא יש לו עשר פעמים מסירות נפש. ואף הוא התכוון על עצמו.

אני רואה שמכאן איני יכול להחיש את הגאולה כי אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, אך בעולם העליון לא אנוח ולא אשקוט עד שאפעל לביאת גואל צדק. ואע"פ שהרב מבארדיטשוב כבר אמר שלא ינוח עד שיפעל לביאת גואל צדק, ובינתיים העלוהו למקום עליון כל-כך שאין בו שום הסתר ושכח לבקש על הגאולה, לי לא יצליחו לפתות באלה, כך אמר הרב מאפטא. הפטיר הרה"ק מרוז'ין: הרב מאפטא באמת מרעיש עולמות, אבל הוא יחיד וזקוק למאן דהו שיסייע לו. בזה רמז הרה"ק מרוז'ין על פטירתו המתקרבת.

תוספת נוראה יש על זה. הרה"ק רבי **יצחק מראדוויל** זיע"א היה מחותנו של הרב מאפטא (בנו רבי דן מראדוויל נשא את בתו של הרב מאפטא). פעם נפלטה צווחה מפיו: אוי וויי! הכניסו את הרב מאפטא לגן עדן. ואמר: עד עכשיו היה עומד בשערי גן עדן ולא הסכים להכנס בשום אופן עד שלא תבוא הגאולה, אך הצדיקים יצאו לקראתו מגן עדן עם ספר תורה בידם, ועשו עצמם כאילו הספר תורה הולך ליפול מידם, וכשראה שהספר תורה מט ליפול, ניגש בריצה להחזיק בו, ואז סגרו את שערי הגן עדן מאחוריו ונשאר בפנים.

בספר "**נתיבות שלום**" הביא **שהרה"ק מרוז'ין** אמר כך: כשאני כאן בעולם הזה אני רואה ומרגיש בצרותיהם של ישראל, וכשאני עולה לעולמות העליונים לבקש רחמים, אזי

מסופר שחודשיים קודם הסתלקותו באלול פרשת כי תבוא, נסע לכפר נופש בלווית חתנו **ה'צמח צדיק' מוויזניץ** ושנים מבניו הרה"ק מטשורטקוב והרה"ק מהוסיאטין זיע"א. באמצע הדרך ניגש אליו יהודי וסיפר לו על צערו כי הנה אשתו מקשה לילד זה כבר שלושה ימים. כשהצדיק שמע זאת חלשה דעתו: **היתכן ששלושה ימים שרויה אשה יהודיה בצער ואנכי לא הרגשתי!** ואמר בלשונו: ארורים יהיו המקטרגים שמעמידים מסך המבדיל כדי שהצדיק לא ירגיש בצערן של ישראל. והוסיף: אם הגענו לזאת, אחת מהשתים, או שכבר יבוא המלך המשיח, או שהקב"ה יוריד לעולם שוב את נשמת הבעש"ט.

למען ירושלים לא אחשה

ביום שמיני עצרת האחרון שלו, בעת הפרידה מן הסוכה, דיבר הרבה מהגאולה, וכה אמר: כעת ביקשנו ביהי רצון שזוכה לישב בסוכת עורו של לויתן, וכן התפללנו בכל ימות החג הרחמן הוא יזכנו לישב בסוכה של לויתן. הרי שאנו מתפללים הרבה על הגאולה השלמה. רבוננו של עולם! בעולם האמת מי יבטיח לנו שלא נשכח להתפלל הגאולה. והוציא אנחה מפיו. ואז אמר: הרב מאפטא בשעת פטירתו בכה על גלות השכינה ואמר איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר - איך נשיר את שירנו, מאחר שה' על אדמת נכר.

מבעכיווע בן ה'יהודי' הקדוש מפרשיסחא זיע"א היה דבוק מאוד בהרה"ק מרוז'ין, כשהרה"ק מרוז'ין נסתלק, לא הודיעו לו. ויהי בחלום הלילה והנה הוא רואה את הרה"ק מרוז'ין עומד בתוך נהר של מים. הבין מכך שהוא כבר נסתלק. נסע לסאדיגורא ושאל מהרה"ק רבי שלום יוסף בנו של הרה"ק מרוז'ין לפשר חלומו. השיב לו: **נהר זה שראית הוא מדמעותיהם של ישראל, ואבי הרה"ק זיע"א עומד בתוכו ואינו רוצה לצאת עד שיבוא משיח צדקנו.**

עוד סיפר **האדמו"ר מבאיאן** שליט"א בשם זקני החסידים, שהרה"ק **רבי ישראל מהוסיאטין** זיע"א כשהיה עורך את שולחנו לכבוד ההילולא קדישא בביהכנ"ס של חסידי רוז'ין בעיר העתיקה תובב"א, היה מוסיף בלהט אש קודש: און ער שטייט נאך, און ער שטייט נאך [ועדיין הוא עומד, ועדיין הוא עומד].

שור ולא אדם

הרה"ק מרוז'ין סיפר: מעשה באחד שסחר בשוורים, קונה היה עדרים גדולים בזול ומוכרם ביוקר. פעם אחת התפזר עדרו וברחו השוורים לכל עבר, והוא נשאר מחמת כן עני ואביון. בצרתו כי צר לו הבקיע לתוך חדרו בשעה שהתבודדתי עם קוני ושאל מה יהיה עם שווריו. מיד שאלתי את משמשי למה הניח לשור להתפרץ לתוך

אני רואה שהכל לטובה, וכשאני חוזר, שוב אני מרגיש בצרותיהם של ישראל ואין הדבר קל, ובכן אני מבקש מכאן להקב"ה: הלא נמצא אתה בשמים ובארץ, עוזר שיהיה טוב בשרשו גם בעולם הזה.

עדיין הוא עומד בתוך הנהר

ואכן עדות יש לנו מכמה צדיקים שהרה"ק מרוז'ין לאחר הסתלקותו לא הרפה, אלא המשיך להתפלל על בני ישראל שייגאלו מגלותם המר. הרה"צ **רבי מרדכי חיים סלאנים** זיע"א היה מספר על הצדיק הרה"ק **רבי שמעלקא מסאסוב** זיע"א שישב פעם עם הרה"ק **רבי אברהם יעקב מסאדיגורא** זיע"א בנו של הרה"ק מרוז'ין ושאל אותו: היכן הבטחת אבין? הלא הבטיח שירעיש עולמות עדי יבוא גואל צדק לגאלנו! לא השיב לו הרה"ק מסאדיגורא. לפתע נפלה תרדמה על הרה"ק מסאסוב והנה בחלומו איש אחד שעומד במים והמים מגיעים עד ברכיו. שאל לדעת מי הוא האיש. אמרו לו: זהו הרה"ק מרוז'ין והמים הם דמעותיהם של ישראל, והנה הוא עומד בתוך מי דמעותיהם של ישראל משום שנשבע שלא ייצא מכאן עד שתבוא הגאולה. נתעורר הרה"ק מסאסוב ומצא את בן שיחו מחייך אליו, כאומר: אתה שואלני היכן הבטחת אבין? הא לך!

כעין סיפור זה סיפר **האדמו"ר מבאיאן** שליט"א: הרה"ק **רבי נחמיה**

מרגיש מיד היכן מחשבתו של אדם וזה מה שהיה רואה, ומחמת כן היה מרגיש בצערו של כל אחד מישראל בכל עת. התפלל היה בעודו בעולם הזה, והבטיח שיתפלל גם בעלותו לעולם הבא, והעידו הצדיקים שהוא מקיים הבטחתו עד ימינו אנו, ובכן תפילתנו שתפילתו ותפילתנו תתקבלנה לרצון ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

חדרי, הלא מסוכן הוא. המשמש הסתכל ולא הבין את שיחתי, כי ראה אדם ולא שור. הוא אמר לי: רבי! מדובר בחסיד פלוני שבא אל הרבי תמידין כסדרן. אך לי היה נדמה שהוא שור, כפי הנראה משום שבמקום שמחשבתו של אדם, שם הוא.

אכן מעובדא זו יכולים אנו ללמוד עד כמה היה דבוק בהשי"ת, עד שהיה

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מוקדים להשיג הקונטרס 'הבינוני'

ארצות הברית

44 Grove Spring Court

52 Main Street

845-517-9722

ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא

ביהמ"ד קארלין סטאלין

ע"י המקוואות

לעיקוואוד

מאנסי

מאנרא

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: **305-338-4827**

ארה"ק

בית המדרש בית שלום רחוב בעל הנס רובע ז'

בית המדרש בית דוד שאול רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז'

בית המדרש בית נפתלי רחוב יהודה הנשיא רובע ז'

בית המדרש בעלזא מרכזי רחוב חטיבת הנגב רובע ג'

בית המדרש הגדול 'נדבורנא' קרית נדבורנא

חנות 'מול איצקוביץ' רחוב הרב שך

מקוה בית פנחס רחוב יואל

שכונת הבעש"ט 052-760-0162

בית המדרש 'בית אהרן' רחוב פחד יצחק 5

אשדוד

בני ברק

פתח תקוה

ביתר עילית

המעוניין להפעיל מוקד מכירות וכן לתרומות עבור הוצאות ההפצה
ניתן לפנות ל **050-414-4718** (באין מענה ניתן להשאיר הודעה)